

Onsdagen den 28 april

Kl. 19.30

*Energi-hushållning-
en, m. m.***§ 1 Energi-hushållningen, m. m. (forts.)**

Fortsattes överläggningen om näringsutskottets betänkanden 1975/76:41–46 samt civilutskottets betänkande 1975/76:23.

Herr HJORTH (s):

Herr talman! Förra våren beslutade riksdagen om den framtida energipolitiken. Beslutet skulle innebära en dämpad ökning av energikonsumtionen, en aktiv oljepolitik, en tryggad kraftförsörjning och internationell samverkan. För att klara energiförsörjningen ansågs det nödvändigt att bygga ut kärnkraften med ytterligare två reaktorer men inga nya kärnkraftstationer skulle öppnas. Vidare utredningar skulle ske för att ge ett allsidigt beslutsunderlag för 1978 års riksdagsbedömning av den fortsatta energiförsörjningen. .

Förslaget i tilläggsbudgeten II om medgivande av att de egentliga byggnadsarbetena för aggregat III i Forsmark får påbörjas är alltså en uppföljning av 1975 års beslut. Man skulle därför kunna tro att det inte denna gång behövdes någon större energipolitisk debatt utan att man kunde vänta med detta till 1978. Så har nu inte blivit fallet. Folkpartiet står kvar vid 1973 års beslut om en begränsning till elva aggregat och motsätter sig igångsättning av Forsmarks tredje aggregat. Centerpartiet går emot ytterligare investeringar i kärnkraftsutbyggnad, man vill avveckla de fem som är i drift, och man vill ha en annan användning för de övriga åtta anläggningar som har beslutats. Att döma av den politiska debatten i denna fråga är det högst osäkert vad centern egentligen vill. Motsägelsefulla uttalanden från partiledaren och andra i partiet har föranlett olika tolkningar. I motionen 2118 sägs dock klart ut att så länge en samfällid forskar- och expertkår inte kan garantera att de allvarliga riskerna vid kärnkraftsproduktionen kan bemästras på ett betryggande sätt så kan man inte satsa på kärnkraften. Varken i denna fråga – där förresten vissa forskare och experter redan bundit sig vid motståndslinjen – eller i någon annan fråga av samma räckvidd torde det gå att få fram en enstämmig uppfattning. Så den rätta tolkningen av centermotionen måste då vara att alla kärnkraftsaggregat, även de i drift eller under byggnad och projektering, skall avvecklas. Att det sedan kommer att kosta 19–29 miljarder tycks inte bekymra centern. Än har inte centern presenterat någon finansieringsplan för detta. Det blir väl att höja moms och arbetsgivaravgifter, den direkta skatten och kanske också lägga på

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

några kronor extra på vin och sprit eller hitta på någon ny skatt för att klara denna gigantiska utgift – eller tänker man lägga det helt på energiskatten?

Sedan säger man också att det inte föreligger ett klart samband mellan sysselsättning och energiproduktion. Man frågar sig då vad de 400 000 nya arbetstillfällena, som man från centerns sida talar om och som säkert kommer att behövas, skall bestå i om de inte fordrar någon kraft. För alla andra står det helt klart att just energiproduktion är grundvalen för en fortsatt industriell utveckling i vårt land, men det kanske inte centern vill vara med om.

Jag skall inte gå in på hur en eventuell borgerlig regering skall hantera energifrågan. Centern kan ju inte tänkas samregera med ett parti som är för en utökad kärnkraftsproduktion. Det var ju synd att inte Gösta Bohman tog upp den frågan på sitt stormöte på Sergels torg.

Centern kan ju gå ut och fråga byggnadsjobbarna i Forsmark vad de säger om detta samband eller fråga kommunalmännen i Östhammars kommun där Forsmark ligger. Det berör inte bara de drygt 2 000 som nu arbetar i Forsmark utan flera tusen andra som indirekt har sysselsättning tack vare kärnkraftsbygget. Länsarbetsnämnden i Uppsala län har i en skrivelse till arbetsmarknadsstyrelsen, vilken även delgivits arbetsmarknads- och industridepartementen, framhållit önskvärdheten av att aggregat III påbörjas utan försening för att därigenom säkerställa sysselsättningen i Forsmark.

Kärnkraftsinspektionen har hämtat in yttranden om tillstånd enligt atomenergilagen för en tredje atomreaktor vid Forsmarks kärnkraftstation. Med stort intresse emotsågs i vida kretsar Östhammars kommuns yttrande. Samtliga partier inberäknat centern har tidigare i enighet tillstyrkt kärnkraftverkets placering i Forsmark. Men hur skulle det gå denna gång? Skulle centergruppen kunna motstå partiets påtryckningar och inställning till frågan eller skulle man följa sin tidigare uppfattning? Ja, det verkade faktiskt så att man skulle hålla fast vid sin egen linje vid kommunstyrelsens sammanträde den 15 mars. Visserligen förelåg det fyra olika förslag till yttrande, från socialdemokraterna, centern, folkpartiet och moderaterna, men samtliga tillstyrkte en utbyggnad av det tredje aggregatet, alltså även centern.

De olika förslagen skilde heller inte mycket i formuleringen. Socialdemokraterna erinrade om att kommunala och statliga myndigheter redan fattat beslut om en fortsatt utbyggnad av Forsmarks kärnkraftstation och att kommunfullmäktige antagit en stadsplan för kraftstationen med plats för fyra block. Tillstånd har beviljats av vattendomstolen och koncessionsnämnden för miljöskydd, och Östhammar har i sin planerings- och investeringsverksamhet räknat med en fortsatt utbyggnad.

Om utbyggnaden vid Forsmark ej skulle få fortsätta kommer kommunen att ställas inför svåra problem, inte enbart ekonomiska utan även sysselsättningsmässiga. Socialdemokraterna sade också i sitt förslag till yttrande att det ej inträffat något som ändrat förutsättningarna för de

beslut som kommunfullmäktige fattade redan 1970 om att biträda förslaget om uppförande av en kärnkraftstation med fyra block. Med hänsyn till de angivna faktorerna tillstyrktes en utbyggnad av aggregat III i Forsmark.

Centern erinrade också i sitt förslag till yttrande om att kommunala och statliga myndigheter redan fattat beslut och att stadsplaneringen för kraftstationen redovisar plats för fyra block. Man omtalade vidare, liksom socialdemokraterna, att tillstånd beviljats av vattendomstol och miljöskyddsnämnden och ansåg mot denna bakgrund att man inte kunde motsätta sig en utbyggnad av Forsmarks tredje block, varom riksdagen beslutat och för vilken förberedande åtgärder av betydande omfattning redan vidtagits.

Sedan omnämner centergruppen den opinion mot vidare utbyggnad som uppkommit på grund av kärnkraftens säkerhetsproblem och att åtgärder måste vidtagas för att få alternativ till kärnkraftsutbyggnad. Sedan detta sagts konstateras dock att för Östhammars kommun har arbetena i Forsmark betytt en utveckling från avfolkningsbygd till snabbt expanderande industriort. Av regeringen krävs en planering av de åtgärder som måste sättas in för att möta sysselsättningsminskningen då anläggningsarbetena i Forsmark avslutats. Centergruppen slutar sitt uttalande med att avvisa tanken på att en upparbeitungs- och bearbetningsanläggning placeras inom kommunen. Men det tredje aggregatet tillstyrkte alltså centern den 15 mars.

Kommunstyrelsen antog det socialdemokratiska förslaget med sju röster mot fem för centerns förslag. För socialdemokraterna röstade alltså både folkpartiets och moderaternas representanter.

Dagen efter, den 16 mars, höll kommunfullmäktige sitt sammanträde. När frågan om yttrande till länsstyrelsen om tillstånd enligt atomenergilagen till en ny reaktor i Forsmark – det tredje blocket – kom upp presenterade centerns fullmäktige ett nytt förslag till yttrande. Förslaget hade bantats ned. Man hänvisade nu inte till de redan fattade besluten, ej heller till de beviljade tillstånden utan man erinrade, liksom dagen innan, om uppkomsten av en opinion mot kärnkraft och att man måste få alternativ till kärnkraftsutbyggnad. Liksom tidigare framhöll man även nu Forsmarksbyggets stora betydelse för kommunen och krävde åtgärder för att klara sysselsättningen när kärnkraftsutbyggnaden avslutas. Man ville heller inte känna något ansvar för en avfallsanläggning. Inga nya synpunkter i detta nya förslag alltså. Varje ord återfanns i det tidigare förslaget som tillstyrkte aggregat III. Skillnaden var bara en kortare version och att man, sedan man sovit på saken, med hänsyn till de anförda synpunkterna avstyrkte ansökan om tillstånd enligt atomenergilagen. Tala om västgötaklimax!

Nu frågar man sig i Östhammar vad som hände under nattens mörka timmar. Greps centergruppen av en häftig ruelle eller var det högre makter som grep in?

Jag skall inte fortsätta att spekulera i detta utan bara lägga det till

alla övriga virriga och svårtolkade meningsyttringar i kärnkraftsfrågan från centerpartiets sida. Med 39 röster mot 15 för centerns förslag antog fullmäktige det socialdemokratiska förslaget. Det kan tilläggas att fullmäktige har borgerlig majoritet och att även folkpartiets representanter alltså röstade för en fortsatt utbyggnad i Forsmark.

Noteras bör också att centern likaväl som övriga partigrupper vid samma sammanträde enhälligt godkände förslaget till KELP, byggande på förutsättningarna av en fortsatt utbyggnad av kraftstationen i Forsmark. Centergruppen hade inga invändningar mot detta.

Jag uppmärksammade att naturvårdsverket i sitt yttrande till kärnkraftinspektionen framhållit att det från både miljö- och energisparsynpunkt är väsentligt att den alstrade primärenergien i de reaktorer som byggts utnyttjas så fullständigt som möjligt. Verket finner det därför angeläget att utnyttja de stora mängderna spillvärme. Enligt dess åsikt sker detta bäst genom att man tillvaratar möjligheterna att samtidigt producera elektricitet och fjärrvärme. Möjligheterna att från Forsmark leverera fjärrvärme anses dock mindre goda på grund av det stora avståndet till tänkbara konsumtionsområden. De områden som diskuteras är Uppsala och Stockholm, men de ligger för långt bort. I stället kunde man ju tänka sig att till närheten av Forsmark förlägga någon större energislukande industri. I samband med planeringen av det fjärde aggregatet borde man i enlighet med naturvårdsverkets önskan att tillvarata spillvärmens aktualisera denna fråga. Det är både ekonomiskt och energipolitiskt riktigt att effektivt utnyttja den energi som ett kärnkraftverk erbjuder.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag med tillstyrkan av att arbetena för det tredje kärnkraftsaggregatet i Forsmark får påbörjas.

Herr HÖRBERG (fp):

Herr talman! Jag skall ta upp en liten fråga och en stor fråga.

I motionen 1975:2009 tillät jag mig att bl. a. yrka att spjällregulator skulle bli obligatorisk för oljeeldningspannor. Jag skrev i motionen:

”Betydande energiförluster blir följderna av den kallluftsström som passerar värmepanna under tid då förbränning ej sker men spjället ändå står öppet. Likaså påverkar spjällets inställning under förbränningsskedet effektiviteten i tillvaratagandet av bränslet. Det finns i marknaden s. k. spjällregulator som automatiskt *både* stänger spjället helt under tid då förbränning ej sker *och* enligt ett för varje panna anpassat program tillser att spjällöppningen vid förbränningen är idealisk från såväl förbrännings- och effektivitets- som rökgasreningssynpunkt. Installations- och intrimningskostnaden för sådan spjällregulator rör sig om 2 000 å 3 000 kr. Bränsleinbesparing med spjällregulator har visat sig bli mellan 10 och 30 %. – Lagstiftning bör ske om obligatorisk spjällregulator för värmepannor senast 1990. Till installationer m. m. bör låne- och bidragsmöjligheter från statens sida erbjudas under åren 1976–1990.”

Vi som, liksom talmannen och jag, är litet äldre minns hur det gick

till när mormor eller farmor på sin tid eldade i vedspisen. Först öppnade hon spjället helt när hon tände. Sedan sköt hon spjället när elden hade tagit sig och brann lugnt. När elden hade slocknat stängde hon spjället. På den tiden gällde det att hushålla väl med vedpinnarna.

Det som farmor och mormor på sin tid gjorde i sin köksspis sköter en sådan här spjällregulator automatiskt. I en broschyr som bostadsstyrelsen har skickat ut redovisas på sista sidan att man för en sådan här eldningsautomatik, där spjällregulator ingår, kan få bidrag och lån. Jag vet inte om min motion i någon mån kan ha bidragit till att spjällregulatorn har blivit bidrags- och låneberättigad. I så fall gläder det mig. I broschyren finns en passus, som gör mig litet förvånad. För småhus kan man nämligen inte få lån eller bidrag till installation av spjällregulator. Om industriministern var här skulle jag vilja fråga honom varför man har undantagit småhusen. Jag skulle också vilja fråga varför regeringen inte har ansett sig kunna tillstyrka att spjällregulator skall vara obligatorisk från t. ex. 1990. Vi har ju obligatorisk sotning för att få pannorna effektiva. Vi kommer att få obligatorisk pannbesiktning. Vi borde alltså även ha obligatorisk installation av spjällregulator för att spara 10–30 % av oljeåtgången.

Man kan tycka att detta är en detalj, och det är det också. Jag sade att jag till en början skulle ta upp en liten fråga. Men det är en detalj av många som bör ingå i det stora program för energihushållningen som bl. a. herr Wirtén från folkpartiet redan har talat om och som vi tycker att regeringen inte satsar så hårt på som folkpartiet anser att man borde göra.

Den stora fråga, herr talman, som jag något vill beröra, gäller fissionskraften. Jag skall be att få börja med att citera något ur en artikel i Ny Teknik, nr 1 1976. Under rubriken "Urankris 1979 kräver åtgärder nu" står:

"Förra vinterns oljekris kan om ca fem år få sin motsvarighet i en urankris. Sverige måste importera mer uran för leverans redan mot slutet av 1970-talet och åren närmast därefter. Det är en period med sannolikt starkt begränsad tillgång på naturligt uran.

Detta framgår av årsredogörelsen till industriministern från Svensk kärnbränsleförsörjning AB, som är kärnkraftproducenternas gemensamma företag.

Sverige kan tvingas att i någon form investera utomlands i uranutvinning på samma sätt som skett på oljeområdet, säger VD, tekn. lic Erik Svenke i en kommentar till årsredogörelsen."

Därefter vill jag helt kort referera en artikel i tidningen Miljö och Framtid, där professor Lee Schipper, som är energispecialist vid Energy and Resources Group, University of California i Berkeley, i recensionen av en bok säger att bättre energihushållning "resulterar i högre sysselsättning, med ökat behov av fler arbetare till att bygga och att driva en mera sofistikerad, mer effektiv industri, och mer arbetskraft behövs för att göra bättre konstruerade, isolerade byggnader och hem, effektivare

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energhushållning-
en, m. m.*

Onsdagen den
28 april 1976

*Energiushållning-
en, m. m.*

hushållsgeråd och energisnålare bilar och offentliga transportmedel. Att investera i högre energiproduktivitet blir billigare än att investera i den extra energin som behövs för att driva ett mindre effektivt system. Kom ihåg att värdet av en dollar i besparing, eller en dollar sparad genom minskat behov av energi, kräver mer arbete än en dollar spenderad på energin själv eller på energiinvesteringar.”

Så vill jag återge ett tredje citat ur Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning den 26 mars i år, som behandlar havsvärmeenergin såsom ett alternativ. Där står:

”Det bästa är kanske möjligheterna att utnyttja havets värmeenergi. --- Principen för utnyttjandet av havets värmeenergi är tämligen enkel. Som bekant är vattnet nära havsytan varmare än i djupet. Det kan röra sig om en skillnad på kanske 20 grader, och det räcker. Flytande ammoniak eller propan värms upp av det varma vattnet nära havsytan och förgasas i en behållare. ---

Enligt det amerikanska företaget Lockheed Ocean Systems i Sunnydale, Kalifornien, kan ett sådant flytande kraftverk placerat i den varma Golfströmmen utveckla en effekt på inte mindre än 160 megawatt. Hela processen kan naturligtvis löpa kontinuerligt, eftersom havets temperaturskillnader i olika vattenskikt inte beror på om solen hela tiden skiner eller inte.

Sannolikheten för att värmekraftverk i havet lönar sig är så hög, att våra nuvarande avancerade kärnkraftverk antagligen kommer att bli föråldrade redan innan reaktorutvecklingen slutförts, säger den amerikanske professorn Clarence Zener.”

Det fjärde citatet hämtar jag ur en artikel i nr 5 av Ny Teknik 1976, där Sten Lindberg, fil. dr i atomfysik, tidigare energisekreterare i Ingenjörsvetenskapsakademien, bl. a. säger:

”Det går inte att komma ifrån att kärnkraftbyggandet innebär stora kapital- och energiupppoffringar under en längre tid i utbyte för en tvevelaktigt säker nettoenergiproduktion.

Då ter sig alternativet med samma summa pengar för effektivare energianvändning betydligt bättre. Det verkar snabbare och kräver mindre kapital- och energiinvesteringar och ger långsiktigare och säkrare energivinster och förorenar inte miljön. För att nu inte tala om den positivare sysselsättningseffekten.”

Slutligen vill jag nämna att man i Departementsnytt 1975/33 kan läsa att statens industriverk lämnade en rapport till industriministern i slutet av förra året beträffande möjligheten att utbygga vattenkraftproduktionen. Det heter där: ”Enligt direktiven har Torne-, Pite- och Vindelälvarna undantagits. --- Vid inventeringen har man endast beaktat värdet av den ökade kraftproduktionen och kostnaderna för utbyggnad. Cirka 250 olika objekt har undersökts. Den möjliga ökningen av elkraftproduktionen om samtliga dessa blir utbyggda uppskattas till 12 miljarder kilowattimmar per år.

Den möjliga ökningen av elkraftproduktionen motsvarar tre års be-

räknad ökning av elkonsumtionen eller produktionen från 2 å 3 nya kärnkraftaggregat.”

De utdrag ur olika artiklar, som jag här har citerat, visar att det sannolikt blir problem med urantillgångarna,

besparingsinvesteringar ger mer sysselsättning än energiproduktionsinvesteringar,

fissionskraftverken kan vara föråldrade redan om några år i jämförelse med andra energikällor, t. ex. havsvärmeverk,

investeringar i andra energikällor kan vara mindre men ger snabbare effekt, och slutligen

att kompletterande vattenverkssatsningar i Sverige ger lika mycket kraft som 2 å 3 kärnkraftsaggregat.

Många fler artiklar skulle kunna refereras här och har också tidigare refererats i debatten. Många fler experter skulle kunna citeras och åberopas. De kan alla visa det tvivel på fissionskraften som finns på många håll och av flera skäl, t. ex. ekologiska och ekonomiska.

Nu kan en vanlig ledamot av denna kammare inte begära att ett statsråd skall vara kvar här under hela debattdagen. Både industriministern och statsministern har haft en lång och tröttsam debattdag. Jag hade inte tänkt ställa någon fråga till industriministern men hade tänkt föreslå honom att ingå ett vad med mig. Eftersom han inte är här får jag, herr talman, nöja mig med att till protokollet tala om vad jag hade tänkt föreslå honom för vad. Jag skulle ha sagt till honom: Jag sätter 1 000 kr., gärna indexreglerat, på att både industriministern och jag samt flera med oss före 1985 har helt klart för oss att mångmiljardsatsningarna på fissionskraften var ett gigantiskt misstag och att satsningen i stället skulle ha gjorts på alternativa, förnyelsebara energikällor.

Herr talman! Jag har för dagen inget särskilt yrkande.

Herr WÅÅG (s) kort genmäle:

Herr talman! Den världsomspännande delen i herr Hörbergs anförande och hans något våghalsiga sätt att riskera sin förmögenhet skall jag inte lägga mig i. Däremot har jag en synpunkt på hans lovord för spjällregulatorn. Det är inte så där alldeles självklart att den är bra i alla stycken. Jag måste reagera i egenskap av gammal byggare.

Vid förbränningen alstras vatten, och det vattnet går upp i skorstenen. Om skorstenen är kall därför att spjällregulatorn fungerar väl, fryser vattnet i skorstenen vintertid. Skälet till att vi numera ser så många sönderfrusna skorstenar särskilt på småhus är just att man har en väl fungerande oljeeldning, som håller skorstenen för kall. Om man installerar en spjällregulator i ett småhus, måste man också göra om skorstenen för att klara sig från det här problemet på lång sikt. Man måste antingen lägga in en värmeisolerad ståltub i skorstenen eller mura om den.

Eftersom det inte är så enkelt att man bara kan sätta in en spjällregulator utan man också måste vidta andra ombyggnadsåtgärder och förränta dem, är inte den ekonomiska sidan av saken påtagligt gynnsam. Det är för-

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

modligen anledningen till att spjällregulatorn inte blivit särskilt vanlig. Vad skälet är till att det inte lämnas lån till sådana installationer i småhus vet jag inte, men det skulle inte förvåna mig om det har med de här förhållandena att göra.

Herr HÖRBERG (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag blev glad när herr Wååg begärde ordet. Jag hoppades att han för sin del tänkte acceptera mitt vaderbjudande, men det gjorde han inte. Han har nog råd att riskera en tusenlapp, men han kanske tycker att det är förargligt att förlora.

Nåväl, när det gäller spjällregulatorer är jag inte expert – kanske herr Wååg är det. Det finns emellertid enligt byggnadsstyrelsens broschyr möjligheter att få lån när det gäller flerfamiljshus. Det är alldeles riktigt att sådana hus har en betydligt längre skorstensstock än småhus, men det finns väldigt många småhus där man på privat initiativ installerat spjällregulatorer med mycket stor framgång. Jag har inte reda på att någon har behövt förstärka sin skorsten, men inte heller det är särskilt dyrt, om man i samband med att man installerar oljeldning – det händer ju ofta i gamla hus med traditionella värmepannor – sätter in ett särskilt rör och gör en särskild pipa i skorstenen. Jag tror inte att man behöver dra sig för installation av spjällregulatorer av den anledningen.

Spjällregulatorer ger inte så god ekonomi, sade herr Wååg. Det är olika på olika håll. Det kan hänga samman med pannan och skorstenen m. m., men vi måste satsa på spjällregulatorer därför att de medverkar till oljebesparing i det långa loppet.

Herr WÅÅG (s) kort genmäle:

Herr talman! Vi skall väl inte ägna kvällen åt frågan om spjällregulatorer, men en pipa i en skorsten är ju 15 x 15 cm och det krävs en avloppskanal på 200 cm² från en normal värmeanläggning med en panna på maximalt 2 m². Detta gör att det inte finns plats för isolering i en vanlig pipa om man drar ner en ståltub, utan man måste antingen förena två pipor eller mura om skorstenen. Det är en affär på ca 5 000 kr. – det kan jag försäkra herr Hörberg. Som privat villaägare drar man sig kanske för att förränta det beloppet.

Herr HÖRBERG (fp) kort genmäle:

Herr talman! 5 000 kr. per villa är ett mycket litet belopp, om man kan spara 10–30 % olja.

Herr ÅKERFELDT (c):

Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av herr Hjorths inlägg. Jag kanske inte riktigt förstod honom, men syftet tycks ha varit att påpeka en differens mellan centerpartiets kärnkraftsprogram på riksnivå och i de orter där man bygger kärnkraftsaggregat – i det här fallet i herr Hjorths hemkommun. Det blir i så fall något av en debatt i skuggan av den

som man för på riksplanet.

Jag är litet förvånad över att herr Hjorth säger att ingenting har hänt som ändrar förutsättningarna sedan man tog det första beslutet 1970 om de första aggregaten i Östhammar. Den omfattande och livliga kärnkraftsdebatt som ägt rum under åren därefter måste inte ha nått herr Hjorth, eftersom han kan säga att ingenting har hänt. Det är i själva verket så att allt det som förändrat opinionen har ju hänt under den här tiden. 1970 när man tog det första beslutet i Östhammar hade inte heller vi i den här kammaren ändrat vår ursprungliga inställning. Det var i ett senare skede som frågetecken på allvar började torna upp sig kring kärnkraftsproblematiken. Detta berörde inte herr Hjorth. Han uppehöll sig vid sysselsättningsfrågan som den allena avgörande, och visst är sysselsättningen viktig, men sysselsättningsfrågorna i en enskild kommun får inte – även om de är betydande för kommunen – i ett övergripande ställningstagande vara avgörande för hur vi skall ställa oss till en så viktig fråga som kärnkraften.

Herr Hjorth redogjorde i mycket stor del av sitt anförande för beredningsordningen när det gäller det yttrande som kommunen hade att avge till kärnkraftinspektionen. Jag vet inte om den beredningsordningen hade så mycket med saken att göra. Det var väl det slutliga beslutet som var det viktiga och det innebar att centern – i kraft av den vetskap man nu har, i jämförelse med 1970 – beslutade att gå mot en utbyggnad av det tredje blocket. Det är det väsentliga.

Och f. ö.: Om det skulle så vara att här finns någon differens mellan en kommunal partigrupps bedömning och beredning av en fråga på det lokala planet och motsvarande partis agerande i riksdagen borde det inte vara obekant för herr Hjorth att sådant kan förekomma – även om han går att rannsaka sitt eget parti. Vi behöver inte ha absolut samma inställning i kommunen som i riksdagsgruppen, men i det här fallet, när det gäller utbyggnaden i Östhammar, har vi det. Det konstaterar jag med tillfredsställelse.

Herr Hjorth erinrar också om att man i centerns yttrande har tagit upp frågan om en upparbetsanläggning i Östhammar. Det har ju läckt ut att Östhammar skulle vara en av de orter där det skulle kunna tänkas att en upparbets- och deponeringsanläggning förläggs. Det har inte vare sig kommunen, enskilda kommungrupper eller herr Hjorth ännu behövt ta ställning till. Jag skulle emellertid vara mycket intresserad av att veta, eftersom frågan här har tagits upp: Hur ställer sig herr Hjorth själv om det skulle bli aktuellt att förlägga en upparbetsanläggning till Östhammar, förutom de slutliga blocken?

Herr HJORTH (s):

Herr talman! Vi tycks, som herr Åkerfeldt säger, få en debatt i debatten. Det är visserligen ett stort intresse i kammaren. Men det brukar vara många närvarande när en stor votering förestår och det brukar då finnas en viss irritation över att debatten inte slutar.

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Nu säger herr Åkerfeldt att han inte riktigt förstod vad jag sade om differensen mellan centerns inställning på riks- och kommunalnivå. Sedan frågar han mig om det inte hänt någonting sedan det förra beslutet. Jag tycker inte att det har hänt någonting sedan förra året då vi, efter långvariga utredningar och diskussioner, fattade beslutet om vår framtida energipolitik. Sedan skall riksdagen få ta ny ställning 1978.

Vad som är intressant här, herr Åkerfeldt, är inte att det kan råda en viss skillnad mellan centerns uppfattning på riksnivå och på lokalnivå; det kan jag mycket väl ha förståelse för, och det har kanske sina rutiga skäl och randiga orsaker. Vad som är förvånansvärt är att man i centergruppen i Östhammar ändrade uppfattning från den ena dagen till den andra. Det berörde inte herr Åkerfeldt, men det är det vi tycker är litet underligt. Sedan må man ha vilken uppfattning man vill i dessa frågor.

Jag berörde inte säkerhetsfrågorna, eftersom jag ansåg att det har varit tillräckligt mycket debatt om dem tidigare i dag.

Herr Åkerfeldt tycks inte ta någon hänsyn till vad just kärnkraftsbygget i Forsmark betyder för hela norra Uppland. Det sysselsätter mycket folk och medför vidareutveckling på många olika områden. Just norra Uppland har haft mycket svåra problem med sitt ensidiga näringsliv – bruksorterna, med en enda industri, som hela samhället skall leva på. Därför har vi hälsat med tillfredsställelse att vi fått denna vitaliserande injektion i just norra Uppland. Centergruppen i Östhammar säger också att detta har betytt mycket för kommunen.

Herr Åkerfeldt ställde till sist en fråga till mig om en uppbyggnadsanläggning. Jag nämnde den saken bara därför att den var berörd i centergruppens yttrande. Jag vill klart deklarerat att jag för min del gärna skulle se att vi fick en sådan anläggning i Forsmarksområdet. Jag tror att det skulle kunna lösa sysselsättningsproblemen i Norduppland för lång tid framåt. Detta gäller naturligtvis under förutsättning att man kan lösa de med en uppbyggnadsanläggning förknippade problemen på ett tillfredsställande sätt, och det utgår jag från att man kommer att kunna göra när ett sådant förslag framläggs.

Herr ÅKERFELDT (c):

Herr talman! Herr Hjorth säger att vad han syftade till med sitt inlägg var att påvisa att centern i Östhammars kommun ändrar mening från dag till dag. Jag vet inte om man kan säga att en ståndpunktsförskjutning från 1970 till 1976 är detsamma som att ändra mening från dag till dag, i all synnerhet som det har hänt en del däremellan.

Sysselsättningen var en viktig fråga för herr Hjorth, och jag håller honom räkning för hans klara besked att han är villig att godkänna även en uppbyggnadsanläggning med hänsyn till sysselsättningen för en längre tid framöver. Jag skulle dock för min del föredra att få en planering av sysselsättningen i regionen som grundar sig på mera av ordinarie sysselsättningstillfällen, vilka kan bli varaktigare än de som en kärnkraftsanläggning och en uppbyggnadsanläggning kan ge.

Herr HJORTH (s):

Herr talman! Det var inte fråga om en ändring i inställningen från 1970 till 1976 utan från den 15 till den 16 mars, och det var det jag ville påvisa med mitt inlägg i den delen.

Vidare säger inte herr Åkerfeldt ett dugg om ansvaret för energiförsörjningen. För att klara denna är man tvungen att ha kärnkraften det närmaste tiotalet år. Det finns inget annat alternativ. Han nämner heller ingenting om de miljöskador som andra energikällor kan förorsaka, t. ex. vad det som spys ut i atmosfären från oljeeldade kraftverk kan komma att innebära i framtiden, bl. a. för kommande generationer. Vi kanske inte heller skall fortsätta den debatten. Detta har behandlats av mera betydande personer än vi i diskussionen i dag.

Överläggningen var härmed slutad.

Näringsutskottets betänkande nr 41

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Hambræus begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 41 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Hambræus begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 210
Nej - 114
Avstår - 1

Fru Anér (fp) anmälde att hon avsett att rösta nej men av misstag nedtryckt ja-knappen.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Svensson i Malmö, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Israelsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i be-
tänkandet nr 41 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Svensson
i Malmö.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Israelsson begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröst-
ning gav följande resultat:

Ja - 310
Nej - 15

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels re-
servationen nr 3 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades
den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru
Hambræus begärt votering upplästes och godkändes följande voterings-
proposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i be-
tänkandet nr 41 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Börjesson
i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Hambræus begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröst-
ning gav följande resultat:

Ja - 193
Nej - 131
Avstår - 1

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels re-
servationen nr 4 av herr Svensson i Malmö, och förklarades den förra
propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Israelsson
begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i be-
tänkandet nr 41 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av herr Svensson
i Malmö.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Israelsson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 310
Nej - 15

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Svensson i Malmö, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Israelsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 41 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herr Svensson i Malmö.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Israelsson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 307
Nej - 15
Avstår - 3

Näringsutskottets betänkande nr 42

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. samt 3:o) reservationen nr 2 av herr Wirtén, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Sjönell begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Wirtén begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 1 antar reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 2 av herr Wirtén.

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wirtén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 86

Nej - 32

Avstår - 206

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 1 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 195

Nej - 86

Avstår - 44

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 2 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 224

Nej - 86

Avstår - 14

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 3 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163

Nej - 162

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 4 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 239

Nej - 86

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 225
Nej - 86
Avstår - 14

Mom. 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 239
Nej - 86

Mom. 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av herr Regnell m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av herr Regnell m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 162

Mom. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 9 av herr Wirtén, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Wirtén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 9 av herr Wirtén.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wirtén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 290
Nej - 32
Avstår - 3

Mom. 9

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 10 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 9 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 10 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 162

Mom. 10

Utskottets hemställan bifölls.

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Mom. 11

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 11 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 11 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 239
Nej - 86

Mom. 12

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 12 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 12 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 12 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 224
Nej - 86
Avstår - 15

Mom. 13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 13 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 13 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 13 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 238
Nej - 86

Mom. 14

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 14 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 14 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 14 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 237
Nej - 86

Mom. 15

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 15 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 15 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 15 av herr Regnéll m. fl.

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163

Nej - 162

Mom. 16

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 16 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 16 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 16 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 209

Nej - 115

Mom. 17

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 17 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 17 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 17 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 236

Nej - 86

Mom. 18

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 18 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 18 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 18 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 224
Nej - 100

Mom. 19

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 19 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 19 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 19 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 236
Nej - 86

Mom. 20

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 20 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energiushållning-
en, m. m.*

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

Energihushållning- en, m. m.

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 20 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 20 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 206

Nej – 116

Mom. 21

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 21 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 21 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 21 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163

Nej – 162

Mom. 22

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 22 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 22 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 22 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 237
Nej - 85

Mom. 23

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 23 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. samt 3:o) reservationen nr 24 av herr Wirtén, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Sjönell begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Wirtén begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 23 antar reservationen nr 23 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 24 av herr Wirtén.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wirtén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 90
Nej - 33
Avstår - 197

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 23 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 23 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 196
Nej - 101
Avstår - 28

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Mom. 24

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 25 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 24 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 25 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 209
Nej - 115
Avstår - 1

Mom. 25

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 26 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 25 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 26 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 238
Nej - 86
Avstår - 1

Mom. 26

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 27 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr

Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 26 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 27 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 190
Nej - 118
Avstår - 17

Mom. 27 och 28

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 29

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reservationen nr 28 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., 3:o reservationen nr 29 av herr Wirtén samt 4:o det av herr Svensson i Malmö under överläggningen framställda yrkandet i anslutning till motionen nr 1775 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Sjönell begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen i huvudvoteringen de återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Wirtén begärt votering upptogs för bestämmande av kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen ånyo propositionerna under 3:o) och 4:o), av vilka den under 3:o) förklarades ha flertalets mening för sig. Herr Svensson i Malmö begärde emellertid votering, varför följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den som vill att kammaren till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 29 antar reservationen nr 29 av herr Wirtén röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i förstnämnda votering antagit det av herr Svensson i Malmö under överläggningen framställda yrkandet.

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energiushållning-
en, m. m.*

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Svensson i Malmö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 32
Nej - 17
Avstår - 274

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för voteringen om kontraposition i huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 29 antar reservationen nr 28 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 29 av herr Wirtén.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wirtén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 88
Nej - 35
Avstår - 199

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 29 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 28 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 194
Nej - 86
Avstår - 43

Mom. 30

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 30 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 30 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 30 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 193
Nej - 131
Avstår - 1

Mom. 31

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 31 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. samt 3:o) reservationen nr 32 av herr Wirtén, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Sjönell begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Wirtén begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 31 antar reservationen nr 31 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 32 av herr Wirtén.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wirtén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 88
Nej - 35
Avstår - 198

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 31 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 31 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 193
Nej - 86
Avstår - 46

Mom. 32 och 33

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 34

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 33 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 34 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 33 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 223
Nej - 101
Avstår - 1

Mom. 35-40

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 41

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 34 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 41 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 34 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 207
Nej - 116
Avstår - 2

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Mom. 42 och 43

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 44

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 35 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 42 mom. 44 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 35 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 231
Nej - 92
Avstår - 2

Näringsutskottets betänkande nr 43

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energhushållning-
en, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 223
Nej - 85
Avstår - 16

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wirtén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 193
Nej - 114
Avstår - 16

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 222
Nej - 86
Avstår - 16

Mom. 5

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande nr 44

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herrar Regnéll och Siegbahn, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herrar Regnéll och Siegbahn.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 277
Nej - 46
Avstår - 1

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 2 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. samt 3:o) reservationen nr 3 av herr Wirtén, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Börjesson i Glömminge begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Wirtén begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 2 antar reservationen nr 2 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 3 av herr Wirtén.

Onsdagen den
28 april 1976

*Energhushållning-
en, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wirtén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 88
Nej - 33
Avstår - 203

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 205
Nej - 84
Avstår - 36

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herrar Regnéll och Siegbahn, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herrar Regnéll och Siegbahn.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 278
Nej - 46
Avstår - 1

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels re-

reservationen nr 6 av herrar Regnéll och Siegbahn, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herrar Regnéll och Siegbahn.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 277
Nej - 46
Avstår - 2

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herrar Regnéll och Siegbahn, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av herrar Regnéll och Siegbahn.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 277
Nej - 46
Avstår - 1

Mom. 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i be-
tänkandet nr 44 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av herr Regnéll
m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröst-
ning gav följande resultat:

Ja - 245
Nej - 77
Avstår - 2

Mom. 7

Utskottets hemställan bifölles.

Mom. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels re-
servationen nr 9 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades
den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr
Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande
voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i be-
tänkandet nr 44 mom. 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 9 av herr Börjesson
i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge
begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Den-
na omröstning gav följande resultat:

Ja - 180
Nej - 141
Avstår - 2

Mom. 9

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels re-
servationen nr 10 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades
den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr
Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande
voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 9 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 10 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 229
Nej - 94
Avstår - 1

Mom. 10

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 11 av herr Svensson i Malmö, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Svensson i Malmö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 10 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av herr Svensson i Malmö.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Svensson i Malmö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 305
Nej - 15
Avstår - 3

Mom. 11

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 12 av herr Svensson i Malmö, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Svensson i Malmö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 11 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 12 av herr Svensson i Malmö.

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Svensson i Malmö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308
Nej - 15
Avstår - 2

Mom. 12

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 13 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 12 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 13 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 244
Nej - 78
Avstår - 3

Näringsutskottets betänkande nr 45

Mom. 1-3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 45 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 233
Nej - 85
Avstår - 7

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 45 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hovhammar begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 194
Nej - 128
Avstår - 3

Näringsutskottets betänkande nr 46

Utskottets hemställan bifölls.

Civilutskottets betänkande nr 23*Mom. 1*

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av fru Olsson i Hölö m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Olsson i Hölö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av fru Olsson i Hölö m. fl.

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energihushållning-
en, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Olsson i Hölö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 237
Nej - 86
Avstår - 1

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av fru Olsson i Hölö m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Olsson i Hölö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av fru Olsson i Hölö m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 147
Nej - 176
Avstår - 1

Mom. 4 och 5

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av fru Olsson i Hölö m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Olsson i Hölö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av fru Olsson i Hölö m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Olsson i Hölö begärde

rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 238
Nej - 85
Avstår - 1

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Energhushållning-
en, m. m.*

Mom. 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herr Strömberg i Botkyrka, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Strömberg i Botkyrka begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av herr Strömberg i Botkyrka.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Strömberg i Botkyrka begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 292
Nej - 31
Avstår - 2

Mom. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av fru Olsson i Hölö m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Olsson i Hölö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av fru Olsson i Hölö m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Olsson i Hölö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 207
Nej - 116
Avstår - 1

Onsdagen den
28 april 1976

*Energhushållning-
en, m. m.*

Mom. 9

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 10

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av fru Olsson i Hölö m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Olsson i Hölö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 10 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av fru Olsson i Hölö m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Olsson i Hölö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 238
Nej - 85
Avstår - 1

Mom. 11

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herrar Adolfsson och Danell, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Danell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 11 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av herrar Adolfsson och Danell.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Danell begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 277
Nej - 46
Avstår - 1

§ 2 Föredrogs justitieutskottets betänkande 1975/76:29 med anledning av propositionen 1975/76:100 såvitt gäller anslag till domstolsväsendet m. m. utom allmänna förvaltningsdomstolarna jämte motioner.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Fastighets- och vattendomstol i Stockholm

Regeringen hade i propositionen 1975/76:100 bilaga 4 (justitiedepartementet) under punkten D 2 (s. 48–52) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga regeringen att inrätta de tjänster för hovrättslagman i Fo 27, för hovrättsråd, tillika vice ordförande på avdelning, i Fo 25 och för hovrättsråd i Fo 23/24 samt de tjänster för lagman i Fo 26, för rådman, tillika avdelningsordförande, i Fo 26 och för rådman i Fo 23/24 som angetts i propositionen, dels bemyndiga regeringen att vidta de övergångsåtgärder som angetts i propositionen, dels ock till Allmänna domstolarna för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 459 700 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975/76:717 av fru Kristensson (m) såvitt nu var i fråga (yrkande 1),

1975/76:718 av fru Kristensson (m), vari yrkats att riksdagen skulle dels i enlighet med vad som anförts i motionen uttala att ändringen av domsagoindelningen beträffande Stockholms läns västra tingsrätt borde uppskjutas, dels från begärt bemyndigande att vidta övergångsåtgärder med anledning av domsagoregleringen i Stockholms län för närvarande undanta de åtgärder som betingades av ändringarna beträffande Stockholms läns västra domsaga.

1975/76:719 av fru Kristensson (m), vari yrkats dels att riksdagen gav regeringen till känna vad i motionen anförts angående domkretsindelningen för fastighetsdomstol och vattendomstol för Stockholms län, dels att riksdagen skulle avslå i budgetpropositionen, bil. 4 under punkten D 2 Allmänna domstolarna, framlagt förslag om bemyndigande att vidta i propositionen angivna övergångsåtgärder såvitt avsåg de åtgärder som föranleddes av Stockholms tingsrätts övertagande av Södertörns tingsrätts nuvarande uppgifter som fastighetsdomstol och vattendomstol.

1975/76:720 av fru Sandéhn m. fl. (s),

1975/76:1080 av herr Palm (s), vari hemställts att riksdagen gav regeringen till känna att tidpunkten för delningen av Stockholms läns västra tingsrätt ytterligare borde prövas,

1975/76:1087 av fru Sundström m. fl. (s),

1975/76:1090 av fru af Ugglas (m) samt

1975/76:1095 av herr Winberg (m) och fru Lindquist (m).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen beträffande inrättande av tjänster med bifall till regeringens förslag bemyndigade regeringen att inrätta de ordinarie tjänster för hovrättslagman i Fo 27, för hovrättsråd, tillika vice ordförande på avdelning, i Fo 25 och för hovrättsråd i Fo 23/24 samt de tjänster för

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Fastighets- och
vattendomstol i
Stockholm*

Onsdagen den
28 april 1976

*Fastighets- och
vattendomstol i
Stockholm*

lagman i Fo 26, för rådman, tillika avdelningsordförande, i Fo 26 och för rådman i Fo 23/24 som angetts i propositionen.

2. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1975/76:717 och motionen 1975/76:1095 för budgetåret 1976/77 till Allmänna domstolarna anvisade ett förslagsanslag av 459 700 000 kr.,

3. att riksdagen beträffande fastighets- och vattendomstol i Stockholm med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1975/76:719 bemyndigade regeringen att vidta de övergångsåtgärder som begärts i propositionen.

4. att riksdagen beträffande domsagoindelningen i Stockholms län med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1975/76:718 och 1975/76:1080 bemyndigade regeringen att vidta de övergångsåtgärder som begärts i propositionen.

5. att riksdagen beträffande ersättning till nämndemän skulle avslå motionerna 1975/76:720, 1975/76:1087 och 1975/76:1090.

Reservationer hade avgivits

1. av fru Kristensson (m) och fru Lindquist (m) som beträffande fastighets- och vattendomstol i Stockholm ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motionen 1975/76:719 skulle dels ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående Stockholms tingsrätts övertagande av Södertörns tingsrätts nuvarande uppgift som fastighetsdomstol, dels lämna utan bifall regeringens förslag om bemyndigande att vidta de övergångsåtgärder som föranleddes av detta övertagande.

2. av fru Kristensson (m) och fru Lindquist (m) som beträffande domsagoindelningen i Stockholms län ansett att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motionerna 1975/76:718 och 1975/76:1080 skulle dels ge regeringen till känna vad reservanterna anfört beträffande genomförande av den ändrade domsagoindelningen såvitt avsåg Stockholms läns västra tingsrätt, dels bemyndiga regeringen att med beaktande av reservanternas ställningstagande i denna del vidta de övergångsåtgärder som angetts i propositionen.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Det är endast på två punkter som utskottet inte har kunnat enas vid behandlingen av betänkandet om domstolsväsendet. Den ena punkten gäller det beslut som regeringen har fattat om ett överförande av fastighets- och vattendomstolen från Södertörns tingsrätt till Stockholms tingsrätt. Den andra punkten gäller upphörandet av Stockholms läns västra tingsrätt och kanske framför allt tidpunkten för detta upphörande.

När det gäller den första frågan menar vi reseranter att det är olyckligt att man för över fastighetsdomstolen och vattendomstolen från Södertörns tingsrätt till den redan nu alltför stora tingsrätten i Stockholm. Vi menar att det hade funnits möjlighet att komma fram till en annan lösning och undvika den stora koncentration som ett sådant överförande leder till. Vi anser att regeringen bör ompröva detta förslag.

När det gäller fastighetsdomstolen finns det inga formella hinder för att man i större län inrättar flera fastighetsdomstolar, var och en med sin domkrets och med behörighet att handlägga alla typer av mål som hör till fastighetsdomstol. Man kan fördela fastighetsmålen mellan flera tingsrätter eller lägga dem på en annan tingsrätt än just den stora Stockholms tingsrätt.

Det finns anledning att erinra om att domkretsen när det gäller vattendomstolen, som nu lyder under Södertörns tingsrätt, omfattar nästan halva Sveriges befolkning och sträcker sig från Jämtlandsgränsen till Östgötagränsen. Det är ett mycket stort område som domstolen måste ha tillsyn över. Det borde enligt reseranternas mening finnas andra lösningar. Vi föreslår också här en omprövning.

Jag vill erinra om att domstolen placerades vid Södertörns tingsrätt så sent som 1972 och att man där fick för ändamålet specialinredda lokaler till en ganska betydande investeringskostnad, framför allt beroende på det omfattande arkivet. Frågan om vattendomstolarnas framtida organisation är föremål för utredning. Om utredningsförslagets intentioner genomförs finns det anledning att tro att frågan inom en inte alltför avlägsen framtid återigen kommer att bli föremål för överväganden, som kanske leder till att man på nytt förändrar organisationen, vilket medför ytterligare stora kostnader.

För Stockholms läns västra tingsrätt innebär förslaget att vissa delar av tingsrätten – det gäller Sollentuna och Upplands Väsby kommuner – får finna sig i en övergångslösning så till vida att Haga tingshus kommer att få hyra tingsrättens lokaler i avvaktan på att Sollentuna kommun får sin byggnation för den framtida tingsrätten färdig. Det betyder att dessa kommuner får byta domstolslokaler två gånger.

Nu sägs det att Sollentuna tingsrätts nya lokaler skulle vara färdiga någon gång 1978. Men enligt vad jag har inhämtat finns det risk att denna byggnation inte blir färdig förrän tidigast 1979.

Utskottet har haft en hearing med biträdespersonalen vid den nuvarande Stockholms läns västra tingsrätt, som säger sig nu förorda en flyttning på det sätt som departementet föreslagit. Jag kan förstå de anställdas synpunkt – de ställs inför det faktum att tingsrätten skall upphöra, och därför kanske de tycker denna lösning är den bästa. Men vi menar i reservationen att man också måste ta hänsyn till allmänhetens intresse av att en tingsrätt inte på det föreslagna sättet byter lokaler två gånger på en kort tidsperiod. Vi måste också ta hänsyn till nämndemännens och juristpersonalens intresse av att verksamheten inte rubbas obehörigt.

Vi har i reservationen angivit hur dessa problem kan lösas på ett till-

Onsdagen den
28 april 1976

*Fastighets- och
vattendomstol i
Stockholm*

fredsställande sätt. Vi har alltså i reservationen 2 hemställt att regeringen skall ompröva tidpunkten för ett upphörande av Stockholms läns västra tingsrätt.

Jag vill med detta, herr talman, yrka bifall till reservationerna 1 och 2.

Herr LARFORS (s):

Herr talman! Justitiekottet har nära nog i alla delar enhälligt föreslagit att propositionen 1975/76:100 såvitt gäller anslag till domstolsväsendet m. m. skall bifallas av riksdagen. Detta innebär också att utskottet avstyrker de i anslutning till propositionen väckta motionerna.

Det kan kanske väcka viss undran att utskottet i detta sitt betänkande inte redovisar något förslag vad gäller förvaltningsdomstolarna. Jag vill därför kort erinra om att propositionen inrymmer förslag om inrättande av en ny kammarrätt. Utskottet har ansett sig böra behandla detta förslag med särskilt stor grannlagenhet och bl. a. motta alla de delegationer som önskat framföra synpunkter i anslutning till detta ärende. Därför bröt utskottet på ett tidigt stadium ut frågorna om anslag till förvaltningsdomstolarna för separat handläggning.

Vad gäller den i propositionen upptagna anslagsposten på 500 000 kr. för ersättningar till nämndemän i vissa mål i hovrätt och kammarrätt har utskottet redan nu av praktiska skäl tillstyrkt äskandet trots att något beslut av riksdagen ännu ej föreligger om nämndemäns medverkan i hovrätt och kammarrätt. Utskottet förutsätter dock att ifrågavarande medel får tas i anspråk endast efter det att riksdagen beslutat i sakfrågan.

Som fru Kristensson nämnde har utskottet endast i två fall blivit oenigt. Det är fru Kristensson och fru Lindquist som reserverat sig mot utskottets ställningstaganden beträffande förslagen dels att Stockholms tingsrätt av Södertörns tingsrätt skall överta åliggandena som fastighets- och vattendomstol, dels att den domkretsindelning som till sin huvuddel berör kommunerna närmast norr om Stockholms kommun skall ändras.

Både vad gäller de Stockholms tingsrätt tillkommande åliggandena som fastighets- och vattendomstol och den ändrade domkretsindelningen och sättet för genomförandet av den har utskottet i betänkandet lämnat en så fylig redovisning över utskottets överväganden och skälen för ställningstagandena att jag gott skulle kunna nöja mig med att hänvisa till vad som anförts i betänkandet.

Låt mig därför här bara erinra om att utskottet tagit i beaktande att Stockholms tingsrätt är den enda tingsrätten inom ifrågavarande region som är tillräckligt stor att åläggas uppgifterna som fastighets- och vattendomstol utan att det medför någon snedbelastning i förhållande till domstolens hela verksamhet. Utskottet har också beaktat fördelarna med att alla fastighetsmål inom Stockholms län kommer att handläggas av en enda domstol och att denna domstol också är vattendomstol.

Vad sedan gäller den ändrade domkretsindelningen i Stockholms län är det ju så att fyra eller fem domstolsutredningar har gjorts om detta

ärende under de senaste femton åren. Alla, utom det senaste föreliggande förslaget, har rönt mycket stark remisskritik. I sak finns det bara en invändning mot det nu föreliggande förslaget och det är att delar av Stockholms läns västra tingsrätt skulle få besvären av två flyttningar.

Personalens huvudorganisationer informerades om förslaget i november 1975 och berörd personal vid samma tidpunkt genom resp. lagmän. Någon mot förslaget negativ reaktion följde inte efter det att informationen lämnats. Den mest förnimbara reaktionen var att personalen i Sollentuna och Färentuna tingsrätt ogärna ville lämna Haga tingshus.

Självklart är det så, att det sällan går att ändra en domkretsindelning utan att några övergångsproblem uppstår. I detta fall förefaller de bli ganska begränsade och av relativt kort varaktighet, omkring 18 månader.

Sedan utskottet haft tillfälle ta del av bl. a. den icke rättsbildade domstolspersonalens synpunkter har utskottet funnit att de till följd av den ändrade domkretsindelningen och flyttningen av kanslierna temporärt uppkommande problemen bäst och i största utsträckning elimineras om riksdagen bifaller propositionen. Denna uppfattning har också den helt övervägande delen av domstolarnas personal.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Jag måste nog invända något mot det herr Larfors sade om att det skulle behöva vara en tingsrätt av Stockholms läns tingsrätts omfattning för att kunna åta sig att vara fastighets- och vattendomstol utan att det skulle bli en snedbelastning av ärendena. Det kan väl ändå inte vara möjligt att det skall behövas en tingsrätt av den storleksordningen för att kunna klara även att handha fastighets- och vattendomstolsfrågor.

Jag vill erinra om att t. ex. domstolsväsendets organisationsnämnd i sitt remissyttrande över det här förslaget för sin del menade att en sådan här koncentration inte borde göras till Stockholms tingsrätt. DON och statskontoret föreslog i övrigt att fastighets- och vattenmålen kunde överföras till Södra Roslags tingsrätt. Vi har i reservationerna anvisat andra lösningar. Jag har den bestämda uppfattningen, herr talman, att Stockholms tingsrätt som den är i dag är alltför stor, och att man egentligen borde fundera över andra lösningar för att göra den tingsrätten mer lättanterlig.

När det gäller frågan om Stockholms läns västra tingsrätt sade jag också, som herr Larfors upprepade, att den icke rättsbildade personalen inte hade haft någonting att invända mot den föreslagna flyttningen. Då säger herr Larfors att det inte går att ändra en tingsrätt utan att det blir vissa övergångsproblem. Det är riktigt, det skall man naturligtvis

Onsdagen den
28 april 1976

*Fastighets- och
vattendomstol i
Stockholm*

acceptera. Men vad vi reserverar vänt oss emot är att man får flytta vissa delar av tingsrätten två gånger inom en ganska kort tid. Det är därför vi föreslagit att man borde överväga att låta flyttningen anstå tills man har de slutliga lokalerna i ordning, och att man skulle vänta ett par år med denna flyttning. Vi tror inte det skulle vålla några större olägenheter. Det är det vi menar att departementschefen bör överväga.

Herr LARFORS (s):

Herr talman! Redan i mitt förra anförande framhöll jag olägenheterna med att ha en fastighetsdomstol knuten till sådan domstol att snedbelastning uppstår, dvs. att specialmålen som åvilar fastighetsdomstolen och vattendomstolen blir fler till antalet än de allmänna målen. Det är just sådana orsaker som gjort att man flyttar fastighetsdomstol och vattendomstol från Södertörns tingsrätt.

Vad gäller anknytningen till Stockholms tingsrätt förhåller det sig så att den tingsrätten har de största resurserna inom detta område att svara för administrationen. Det finns också andra skäl som talar för att Stockholms tingsrätt bör vara den lämpliga.

Jag vill erinra om att Svea hovrätt har pekat på fördelarna med att det finns en fastighetsdomstol i ett län. På så sätt undviker man riskerna för att det blir skiljaktiga domar i likartade mål. Jag skulle vilja uttrycka det så att man får en bättre rättssäkerhet.

När det sedan gäller domstolsindelningen i kommunerna norr om Stockholm skulle ett sådant förfarande som fru Kristensson rekommenderar, dvs. att man skall skjuta flyttningen på framtiden, innebära att en del av den personal som nu tjänstgör vid domstolarna inte får tillfälle att söka till den nyupprättade tingsrätten. Det skulle vara en olägenhet för de anställda, och det har de meddelat oss under en uppvaktning inför utskottet. Men skulle fru Kristensson mena att man skulle uppskjuta hela flyttningen på framtiden, betyder det att statsverket kommer att stå med tomma lokaler på flera håll.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Jag skulle vilja påvisa för herr Larfors att vi i dag på några ställen har tingsrätter där också fastighets- och vattenmål handläggs och där det möjligen föreligger en snedbelastning, t. ex. i Luleå och vid Jämtbygdens tingsrätt. Jag har inte hört någon som har tyckt att det varit så anmärkningsvärda problem att det inte kunde accepteras.

När det gäller frågan om att inrätta flera fastighetsdomstolar inom ett län, var och en med sin domkrets, vill jag erinra herr Larfors om att justitieutskottet tidigare med stor enighet i samband med fastighetsdomstolsreformen sagt att man mycket väl kan tänka sig det systemet. Det har herr Larfors också varit med på. Varför skulle en sådan lösning inte kunna övervägas i det här fallet, även om jag vill säga att det inte är den enda rimliga lösningen.

När det sedan gäller Stockholms läns västra tingsrätt är det alldeles

riktigt att biträdespersonalen har fört fram de här synpunkterna och de skall inte nonchaleras. Men jag menar att man också skall ta hänsyn till allmänhetens intresse av att deras tingsrätt inte flyttar för ofta. Allmänheten skall veta var de har tingsrätten. Nämndemännen, advokater och den rättsbildade personalen kan också ha intresse av att verksamheten fungerar på ett stabilt sätt. Det måste vara till nackdel för en verksamhet att man måste bryta upp och byta lokaler vid två tillfällen inom ganska kort tid. Det tror jag också att herr Larfors inser.

Herr LARFORS (s):

Herr talman! Man kan naturligtvis tänka sig olika kombinationer av specialdomstolar, såsom fastighetsdomstolar och vattendomstolar, och allmänna domstolar, beroende på var i vårt land de är belägna. Jag vill bara erinra om att Södertörns tingsrätt i sitt eget remissyttrande över den nya organisationen naturligtvis i första hand framhöll att man önskade behålla fastighetsdomstolen och vattendomstolen. Men i andra hand rekommenderade Södertörns tingsrätt att dessa domstolar skulle knytas till Stockholms tingsrätt.

När det gäller domstolsindelningen norr om Stockholm är detta naturligtvis en fråga om att välja: skall man ta mer hänsyn till de anställdas problem – de skall besöka domstolen varje dag; det är deras arbetsplats – eller skall man ta den största hänsynen till dem som kan löpa risken att få ett eller annat ärende i domstolen under ett år och till nämndemännen som kommer dit vid ett visst antal tillfällen. Det är klart att man helst skulle vilja klara båda dessa saker. Utskottet har emellertid ansett att personalens synpunkter i första hand måste beaktas. Men vi har också i vårt betänkande skrivit att vi hoppas att man beaktar de möjligheter som finns för att göra det lättare för allmänheten att komma till tingsrättens sammanträden.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Jag trodde att juristpersonalen också besökte tingsrätten varje dag.

Överläggningen var härmed slutad.

M o m . 1 o c h 2

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av fru Kristensson och fru Lindquist, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Kristensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976 .

*Fastighets- och
vattendomstol i
Stockholm*

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 29 punkten 2 mom. 3 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av fru Kristensson och fru Lindquist.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Kristensson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 273

Nej - 48

M o m . 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av fru Kristensson och fru Lindquist, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Kristensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 29 punkten 2 mom. 4 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av fru Kristensson och fru Lindquist.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Kristensson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 273

Nej - 45

M o m . 5

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3

Utskottets hemställan bifölls.

§ 3 Föredrogs

Justitieutskottets betänkande

1975/76:34 med anledning av propositionen 1975/76:19 om godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Canada om utlämning

Utskottets hemställan bifölls.

§ 4 Lärarutbildningen

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

Föredrogs utbildningsutskottets betänkande 1975/76:26 med anledning av propositionen 1975/76:89 om lärarutbildningens dimensionering och lokalisering m. m. jämte motioner.

Lärarutbildningen

Sedan regeringen i propositionen 1975/76:100 bilaga 10 beräknat medel för lärarutbildningsändamål (punkterna F 1–F 12) samt för ersättning till vissa lärarkandidater (punkten H 7) hade regeringen – efter föredragning av statsrådet Hjelm-Wallén (punkterna F 1–F 12) och statsrådet Zachrisson (punkten H 7) – i propositionen 1975/76:89 (utbildningsdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om antalet intagningsplatser vid lärarhögskolorna,

2. besluta att antagning till klasslärarutbildning för tiden fr. o. m. budgetåret 1976/77 skulle ske endast vid lärarhögskolorna i Gävle, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Linköping, Luleå, Malmö, Mölndal, Stockholm och Umeå,

3. besluta att antagning till ämneslärarutbildningens praktiska-pedagogiska del för tiden fr. o. m. budgetåret 1976/77 skulle ske endast vid lärarhögskolorna i Linköping, Malmö, Mölndal, Stockholm, Umeå och Uppsala,

4. besluta att antagning till fritidspedagogutbildning för tiden fr. o. m. budgetåret 1976/77 skulle ske vid lärarhögskolorna i Falun, Gävle, Härnösand, Jönköping, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Luleå, Malmö, Mölndal, Stockholm, Uppsala och Växjö,

5. bemyndiga regeringen att i övrigt vidta de åtgärder som fordrades för att genomföra de i propositionen förordade förändringarna i lärarutbildningsorganisationen,

6. bemyndiga regeringen att besluta om ansvarsåtagande för staten vid viss praktik inom lärarutbildning och fortbildning,

7. till Lärarhögskolorna: Avlöningar till lärarpersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 178 596 000 kr.,

8. till Lärarhögskolorna: Driftkostnader för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 40 709 000 kr.,

9. bemyndiga regeringen att besluta om antalet intagningsplatser vid förskoleseminarierna,

10. besluta att antagning till fritidspedagogutbildning fr. o. m. budgetåret 1976/77 skulle ske vid förskoleseminarierna i Västerås och Örebro,

11. till Förskoleseminarierna: Avlöningar till lärarpersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 54 876 000 kr.,

12. till Förskoleseminarierna: Driftkostnader för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 3 025 000 kr.,

13. till Gymnastik- och idrottshögskolorna: Avlöningar till lärarpersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 12 672 000 kr.,

Onsdagen den
28 april 1976

Lärarutbildningen

14. till Gymnastik- och idrottshögskolorna: Driftkostnader för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 1 086 000 kr.,
15. till Seminarierna för huslig utbildning: Avlöningar till lärarpersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 17 953 000 kr.,
16. till Seminarierna för huslig utbildning: Driftkostnader för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 1 214 000 kr.,
17. till Slöjdläroarseminariet: Avlöningar till lärarpersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 1 603 000 kr.,
18. till Slöjdläroarseminariet: Driftkostnader för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.,
19. bemyndiga regeringen att besluta om anordnandet av kurser vid institutet för högre utbildning av sjuksköterskor,
20. till Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 9 260 000 kr.,
21. till Särskilda lärarutbildningsåtgärder för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 1 629 000 kr.,
22. till Ersättning till vissa lärarkandidater för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 31 742 000 kr.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”I propositionen föreslås att antalet intagningsplatser till klasslärar- och ämneslärarutbildningen skall stabiliseras vid ungefär nuvarande nivå. Samtidigt föreslås att antalet intagningsplatser till utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger skall ökas med ca 1 250 respektive ca 1 000 platser.

Vidare föreslås att den nuvarande lärarhögskoleorganisationen anpassas till tidigare beslutade minskningar av antalet intagningsplatser. Till grund för förslagen i denna del ligger att man för varje ort och utbildningslinje måste ha ett visst minsta antal lärarkandidater för att få en väl fungerande utbildning. Enligt propositionen skall ämneslärarutbildningens praktisk-pedagogiska del i fortsättningen vara förlagd till Linköping, Malmö, Mölndal, Stockholm, Umeå och Uppsala. Klasslärarutbildning föreslås fr. o. m. budgetåret 1976/77 bedrivas vid nuvarande lärarhögskolor i Gävle, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Linköping, Luleå, Malmö, Mölndal, Stockholm och Umeå.

Förslagen innebär att den praktisk-pedagogiska utbildningen av ämneslärare i Karlstad, Växjö och Örebro samt klasslärarutbildningen i Falun, Härnösand, Kristianstad, Uppsala och Växjö skall avvecklas. Samtidigt föreslås att utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger utökas och förläggs till bl. a. de orter där avveckling sker av annan lärarutbildning. Denna omfördelning av intagningskapaciteten mellan olika linjer innehåller att samtliga berörda orter kommer att få ett större antal lärarstudier än de närmast föregående åren.

I propositionen behandlas även vissa personalfrågor, beräkningar av anslag till lärarutbildning samt ersättning till vissa lärarkandidater för budgetåret 1976/77. Vidare framläggs förslag om utbildning av dietister.”

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

Nr 112

**Onsdagen den
28 april 1976**

Läraryrket

1975/76:592 av fru Skantz m. fl. (s) såvitt nu var i fråga (yrkandet 2),

1975/76:596 av fru Sundberg m. fl. (m),

1975/76:783 av herr Komstedt (m), vari hemställtts att riksdagen beslutade uttala sig för ett bibehållande av klassläraryrket vid lärarhögskolan i Kristianstad,

1975/76:1407 av fru Fränkel (fp), vari hemställtts att riksdagen uttalade sig för ett slopande av de graderade betygen inom läraryrket,

1975/76:1408 av fru Fränkel m. fl. (fp, s, c, m),

1975/76:1434 av fru Jordan (s) och fru Bergander (s),

1975/76:2092 av herr Nordstrandh m. fl. (m), vari hemställtts att riksdagen beslutade att hos regeringen begära förslag i syfte att återinföra värläraryrket,

1975/76:2173 av fru Hambræus m. fl. (c, s, m, fp),

1975/76:2174 av herr Sellgren m. fl. (fp, s, c, m, vpk), vari hemställtts att riksdagen skulle

1. besluta att antagning till klassläraryrket för tiden fr. o. m. budgetåret 1976/77 skulle ske jämväl vid lärarhögskolan i Härnösand,

2. ge regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande utbildning av lärare i musik samt beträffande annan utbildning vid lärarhögskolan i Härnösand,

1975/76:2179 av herr Henmark m. fl. (fp, c, m), vari hemställtts att riksdagen beslutade att i avvaktan på förslag från 1974 års läraryrket utredning (LUT 74) och regionala organisationskommittéer samt med avslag på propositionen 1975/76:89 i berörda delar intagning till ämneslärar- och klassläraryrket t. v. fick ske vid samtliga de lärarhögskolor som hitintills haft sådan utbildning,

1975/76:2180 av herr Hovhammar m. fl. (m, c), vari hemställtts att riksdagen beslutade att intagning till ämnesläraryrket praktisk-pedagogiska del skedde även till Växjö, Karlstad och Örebro i enlighet med vad som anförts i motionen,

1975/76:2181 av herr Johansson i Växjö m. fl. (c, m), vari hemställtts

Onsdagen den
28 april 1976

Lärarutbildningen

att riksdagen skulle

1. besluta att intagning till klasslärarutbildning skedde vid samtliga 15 orter där sådan utbildning meddelades f. n. och med den dimensionering av utbildningsplatserna som förordats i motionen,

2. besluta att speciallärarutbildningen organiserades på sätt som förordats i motionen,

1975/76:2182 av herr Larsson i Staffanstorp m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen beslutade

1. att antagning till klasslärarutbildning för tiden fr. o. m. budgetåret 1976/77 skulle ske vid lärarhögskolorna i Gävle, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Luleå, Malmö, Mölndal, Stockholm, Växjö, Umeå, Uppsala, Falun och Härnösand i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att antagning till ämneslärarutbildningens praktisk-pedagogiska del för tiden fr. o. m. budgetåret 1976/77 skulle ske vid lärarhögskolorna i Linköping, Malmö, Mölndal, Stockholm, Umeå, Uppsala, Växjö, Karlstad och Örebro i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att hos regeringen begära att effekten av olika intagningsstal till klasslärarutbildningen utvärderades och redovisade för riksdagen,

1975/76:2183 av herr Nordin m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen beslutade att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande teckningslärarutbildningens dimensionering och lokalisering,

1975/76:2184 av herr Oskarson m. fl. (m, s, c, fp), vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1975/76:89 beslutade att fr. o. m. budgetåret 1976/77 till Halmstad förlägga två intagningsklasser för förskollärarutbildning och en intagningsklass för fritidspedagogutbildning,

1975/76:2191 av fru Hörnlund m. fl. (s),

1975/76:2192 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen skulle

1. uttala att den ordinarie 2-åriga förskollärarutbildningen borde utvidgas till 3-årig samt att barnskötareutbildningen på sikt borde ersättas av förskollärarutbildning,

2. uttala att under budgetåret 1976/77 225 lärare för förskollärarych fritidspedagogutbildningen borde utbildas, vartill medel anvisades efter framställning från regeringen,

3. besluta höja anslaget under F 3 med 4 702 000 kr. för att bereda plats för ytterligare 800 studerande vid förskollärarseminarierna och fastställa det till 59 578 000 kr.,

4. besluta höja anslaget under F 4 för driftkostnader med 1 000 000

kr. och fastställa det till 4 025 000 kr.,

5. uttala att delningstalet vid teckningsundervisning i grundskolan borde fastställas till 16,

6. besluta att medel för teckningslärarutbildning i Umeå under F I (384 000 kr.) tills vidare ej medgavs,

7. besluta att medlen för fritidspedagogutbildning under F I ökades med 1 914 000 kr.,

8. besluta fastställa anslaget under F I till 180 126 000 kr.,

1975/76:2193 av fröken Hörlén m. fl. (fp), vari hemställdes att riksdagen beslutade

1. att intagning till klasslärarutbildning för tiden fr. o. m. budgetåret 1976/77 skulle ske vid lärarhögskolorna i Falun, Gävle, Härnösand, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Luleå, Malmö, Mölndal, Stockholm, Umeå, Uppsala och Växjö i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att intagning till ämneslärarutbildningens praktisk-pedagogiska del för tiden fr. o. m. budgetåret 1976/77 skulle ske vid lärarhögskolorna i Karlstad, Linköping, Malmö, Mölndal, Stockholm, Umeå, Uppsala, Växjö och Örebro i enlighet med vad som anförts i motionen,

1975/76:2194 av fru Johansson i Hovmantorp m. fl. (s), vari hemställdes att riksdagen beslutade

1. att av den i motionen 1975/76:89 aviserade utbildningen i specialpedagogik, motsvarande i stort sett den nuvarande speciallärarutbildningen gren 1, 100 intagningsplatser förlades till Växjö,

2. att Växjö prioriterades för ökad intagning till förskollärarutbildning när barnomsorgen utbyggts och kunde klara fler praktikplatser,

1975/76:2195 av herr Korpås (c), vari hemställdes att riksdagen uttalade

1. att utbildningen av teckningslärare borde vara så dimensionerad, att de utbildade kunde erbjudas fullt arbete efter utbildningens slut,

2. att det borde ske en övergång till halvklass i teckningsundervisningen, efter hand som tillgången på lärare medgav det,

1975/76:2196 av herr Nordstrandh m. fl. (m), vari hemställdes att riksdagen skulle

1. med avslag på propositionen såvitt avsåg förändringar av dimensionering och lokalisering av klass- och ämneslärarutbildningen hos regeringen anhålla att organisationskommittéerna för högskolereformen gavs i uppdrag att göra en samlad bedömning av såväl dimensionering som lokalisering av klasslärar-, ämneslärar-, förskollärar- och fritidspedagogutbildningen,

2. därest yrkandet under 1 inte skulle bifallas uttala att intagning av elever till klasslärarutbildningen borde ske vid samtliga nu befintliga lärarhögskolor,

3. uttala att en utbyggnad av förskollärarytbildningen borde ske redan budgetåret 1976/77 med beaktande av vad i motionen anförts,

1975/76:2197 av herr Nyquist m. fl. (fp, c, m), vari hemställt att riksdagen beslutade

1. att klasslärarytbildning för tiden fr. o. m. budgetåret 1976/77 skulle ske vid samtliga femton lärarytshögskolor,

2. att intagningen (enligt 1) skulle avse minst 48 platser årligen för utbildning av mellanstadielärare och minst 48 platser vartannat år för utbildning av lågstadielärare,

1975/76:2198 av fröken Rogestam (c) och fröken Hörlén (fp), vari hemställt att riksdagen beslutade att ge regeringen till känna

1. att utbildning till dietist m. m., omfattande 120 poäng, anordnades med början läsåret 1977/78,

2. att övergångsvis, under läsåren 1977/78 och 1978/79, en kompletterande utbildning till terapeutisk dietist, om 40 poäng, anordnades för i motionen nämnda grupper,

3. att för tillträde till den föreslagna utbildningen, omfattande 20 poäng, till terapeutisk dietist skulle förutsättas lång praktisk erfarenhet,

1975/76:2199 av fru Sundberg m. fl. (m, c, fp), vari hemställt att riksdagen beslutade

1. att för utbildning av lärare för särskolans träningskola (gren 3:2) vid lärarytshögskolan i Umeå anvisa 145 000 kr.,

2. att för utökning med fyra platser vid talpedagogutbildningen vid lärarytshögskolan i Umeå anvisa 82 000 kr., samt

1975/76:2200 av herrar Wikström (fp) och Wijkman (m), vari hemställt att riksdagen beslutade att intagning till teckningslärarytbildningen i Umeå inte skulle ske förrän nytt underlag för dimensioneringen av teckningslärarytbildningen förelåg.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen beträffande ämneslärarytbildningen beslutade att antagning till ämneslärarytbildningens praktisk-pedagogiska del fr. o. m. budgetåret 1976/77 tills vidare skulle ske vid lärarytshögskolorna i Linköping, Malmö, Mölndal, Stockholm, Umeå och Uppsala,

2. att riksdagen beträffande fortsatt ämneslärarytbildning i Karlstad med avslag på propositionen 1975/76:89 samt med bifall till motionerna 1975/76:2179, 1975/76:2180, 1975/76:2182 yrkandet 2, 1975/76:2193 yrkandet 2 och 1975/76:2196 yrkandet 1 beslutade att antagning till ämneslärarytbildningens praktisk-pedagogiska del fr. o. m. budgetåret 1976/77 tills vidare skulle ske i Karlstad,

3. att riksdagen beträffande fortsatt ämneslärarytbildning i Växjö skulle avslå motionerna 1975/76:2179, 1975/76:2180, 1975/76:2182 yrkandet

2, 1975/76:2193 yrkandet 2 och 1975/76:2196 yrkandet 1,

4. att riksdagen beträffande fortsatt ämneslärarytildning i Örebro skulle avslå motionerna 1975/76:2179, 1975/76:2180, 1975/76:2182 yrkandet 2, 1975/76:2193 yrkandet 2 och 1975/76:2196 yrkandet 1,

5. att riksdagen beträffande dimensioneringen av ämneslärarytildningen bemyndigade regeringen att på grundval av vad utskottet förordat, bl. a. i vad avsåg Karlstad, besluta om antalet intagningsplatser,

6. att riksdagen beträffande fördelningen av intagningsplatser på ämneslärarytildningen som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. att riksdagen beträffande timresurser för s. k. profilämnena som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. att riksdagen beträffande antagning till praktisk-pedagogisk utbildning skulle avslå motionen 1975/76:596,

9. att riksdagen beträffande timmar till förfogande i klasslärarytildningen som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. att riksdagen beträffande alternativa anordningar för intagning m. m. i vad gällde basorganisationen för klasslärarytildning som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. att riksdagen beträffande klasslärarytildningen beslutade att antagning till klasslärarytildning fr. o. m. budgetåret 1976/77 tills vidare skulle ske vid lärarhögskolorna i Gävle, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Linköping, Luleå, Malmö, Mölndal, Stockholm och Umeå,

12. att riksdagen beträffande klasslärarytildning i Falun skulle avslå motionerna 1975/76:2173, 1975/76:2179, 1975/76:2181 yrkandet 1, 1975/76:2182 yrkandet 1, 1975/76:2193 yrkandet 1, 1975/76:2196 yrkandena 1 och 2 samt 1975/76:2197 yrkandena 1 och 2,

13. att riksdagen beträffande klasslärarytildning i Kristianstad skulle avslå motionerna 1975/76:783, 1975/76:2179, 1975/76:2181 yrkandet 1, 1975/76:2182 yrkandet 1, 1975/76:2193 yrkandet 1, 1975/76:2196 yrkandena 1 och 2 samt 1975/76:2197 yrkandena 1 och 2,

14. att riksdagen beträffande klasslärarytildning i Växjö med avslag på propositionen 1975/76:89 och med anledning av motionerna 1975/76:2179, 1975/76:2181 yrkandet 1, 1975/76:2182 yrkandet 1, 1975/76:2193 yrkandet 1, 1975/76:2196 yrkandena 1 och 2 samt 1975/76:2197 yrkandena 1 och 2 beslutade att antagning till klasslärarytildning fr. o. m. budgetåret 1976/77 tills vidare skulle ske vid lärarhögskolan i Växjö,

15. att riksdagen beträffande klasslärarytildning i Uppsala skulle avslå motionerna 1975/76:2179, 1975/76:2181 yrkandet 1, 1975/76:2182 yrkandet 1, 1975/76:2193 yrkandet 1, 1975/76:2196 yrkandena 1 och 2 samt 1975/76:2197 yrkandena 1 och 2,

16. att riksdagen beträffande klasslärarytildning i Härnösand med anledning av motionerna 1975/76:2174 yrkandet 1, 1975/76:2179, 1975/76:2181 yrkandet 1, 1975/76:2182 yrkandet 1, 1975/76:2193 yrkandet 1, 1975/76:2196 yrkandena 1 och 2 samt 1975/76:2197 yrkandena

1 och 2 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört om försöksverksamhet i vad gällde lågstadieläroarutbildning,

17. att riksdagen beträffande dimensioneringen av klassläroarutbildningen bemyndigade regeringen att på grundval av vad utskottet förordat, bl. a. i vad avsåg Härnösand och Växjö, besluta om antalet intagningsplatser,

18. att riksdagen beträffande viss utvärdering skulle avslå motionen 1975/76:2182 yrkandet 3,

19. att riksdagen beträffande särskild utbildning av specialläroare skulle avslå motionen 1975/76:2181 yrkandet 2,

20. att riksdagen beträffande ett ökat antal intagningsplatser på specialläroarlinjen vid läroarhögskolan i Umeå med bifall till motionen 1975/76:2199 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. att riksdagen beträffande anordnande av specialläroarutbildning på ytterligare orter med anledning av motionen 1975/76:2194 yrkandet 1 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. att riksdagen beträffande dimensioneringen av specialläroarutbildningen bemyndigade regeringen att på grundval av vad utskottet förordat, bl. a. i vad avsåg Umeå, besluta om antalet intagningsplatser,

23. att riksdagen beträffande ytterligare intagningsplatser för förskolläroarutbildning i Halmstad med anledning av motionerna 1975/76:2184 och 1975/76:2192 yrkandet 3 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. att riksdagen beträffande förskolläroarutbildning i Borås skulle avslå motionen 1975/76:2191,

25. att riksdagen beträffande förskolläroarutbildning i Växjö skulle avslå motionen 1975/76:2194 yrkandet 2,

26. att riksdagen beträffande dimensioneringen av förskolläroarutbildningen med anledning av propositionen 1975/76:89 samt motionerna 1975/76:2184 och 1975/76:2192 yrkandet 3 bemyndigade regeringen att på grundval av vad utskottet förordat, bl. a. i vad avsåg Halmstad, besluta om antalet intagningsplatser vid dels läroarhögskolorna, dels förskoleseminarierna,

27. att riksdagen beträffande ett uttalande om framtida planering av förskolläroarutbildningens dimensionering skulle avslå motionen 1975/76:2196 yrkandet 3,

28. att riksdagen beträffande en förlängd förskolläroarutbildning m. m. skulle avslå motionen 1975/76:2192 yrkandet 1,

29. att riksdagen beträffande dimensioneringen av fritidspedagogutbildningen med bifall till propositionen 1975/76:89 samt med avslag på motionerna 1975/76:2184 och 1975/76:2192 yrkandet 7 bemyndigade regeringen att på grundval av vad utskottet förordat besluta om antalet intagningsplatser,

30. att riksdagen beslutade att antagning till fritidspedagogutbildning fr. o. m. budgetåret 1976/77 skulle ske dels vid läroarhögskolorna i Falun,

Gävle, Härnösand, Jönköping, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Luleå, Malmö, Mölndal, Stockholm, Uppsala och Växjö, dels vid förskoleseminarierna i Västerås och Örebro,

31. att riksdagen beträffande fritidspedagogutbildning i Halmstad skulle avslå motionen 1975/76:2184,

32. att riksdagen bemyndigade regeringen att i övrigt besluta om antalet intagningsplatser vid lärarhögskolorna,

33. att riksdagen bemyndigade regeringen att i övrigt vidta de åtgärder som fordrades för att genomföra de förordade förändringarna i lärarutbildningsorganisationen,

34. att riksdagen beträffande utbildning av ökat antal lärare för förskolläro- och fritidspedagogutbildningarna skulle avslå motionen 1975/76:2192 yrkandet 2,

35. att riksdagen beträffande teckningslärarutbildning skulle avslå motionerna 1975/76:2183, 1975/76:2192 yrkandet 6, 1975/76:2195 yrkandet 1 och 1975/76:2200,

36. att riksdagen beträffande halvklass i teckning skulle avslå motionerna 1975/76:2192 yrkandet 5 och 1975/76:2195 yrkandet 2,

37. att riksdagen beträffande viss utbildning i Härnösand skulle avslå motionen 1975/76:2174 yrkandet 2,

38. att riksdagen beträffande utformningen av en dietistutbildning med anledning av motionen 1975/76:2198 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

39. att riksdagen beträffande utbildning på vävningens område med anledning av motionen 1975/76:2092 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

40. att riksdagen med bifall till propositionen 1975/76:89 och med avslag på motionen 1975/76:592 yrkandet 2 bemyndigade regeringen att besluta om anordnandet av kurser vid institutet för högre utbildning av sjuksköterskor,

41. att riksdagen beträffande slopande av betyg skulle avslå motionen 1975/76:1407,

42. att riksdagen beträffande införande av könskvotering skulle avslå motionen 1975/76:1434,

43. att riksdagen beträffande montessoripedagogik skulle avslå motionen 1975/76:1408,

44. att riksdagen bemyndigade regeringen att besluta om ansvarsåtagande för staten vid viss praktik inom lärarutbildning och fortbildning,

45. att riksdagen med anledning av propositionen 1975/76:89 och med bifall till motionen 1975/76:2199 samt med avslag på motionen 1975/76:2192 yrkandena 6-8, motionerna såvitt gällde medelsanvisningen under detta anslag, till Lärarhögskolorna: Avlöningar till lärarpersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 180 596 000 kr.,

46. att riksdagen till Lärarhögskolorna: Driftkostnader för budgetåret 1976/77 anvisade ett reservationsanslag av 41 209 000 kr.,

47. att riksdagen med bifall till propositionen 1975/76:89 och med avslag på motionen 1975/76:2192 yrkandet 3 till Förskoleseminarierna: Avlöningar till lärarpersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 54 876 000 kr.,

48. att riksdagen med bifall till propositionen 1975/76:89 och med avslag på motionen 1975/76:2192 yrkandet 4 till Förskoleseminarierna: Driftkostnader för budgetåret 1976/77 anvisade ett reservationsanslag av 3 025 000 kr.,

49. att riksdagen till Gymnastik- och idrottshögskolorna: Avlöningar till lärarpersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 12 672 000 kr.,

50. att riksdagen till Gymnastik- och idrottshögskolorna: Driftkostnader för budgetåret 1976/77 anvisade ett reservationsanslag av 1 086 000 kr.,

51. att riksdagen till Seminarierna för huslig utbildning: Avlöningar till lärarpersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 17 953 000 kr.,

52. att riksdagen till Seminarierna för huslig utbildning: Driftkostnader för budgetåret 1976/77 anvisade ett reservationsanslag av 1 214 000 kr.,

53. att riksdagen till Slöjdlärarseminariet: Avlöningar till lärarpersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 1 603 000 kr.,

54. att riksdagen till Slöjdlärarseminariet: Driftkostnader för budgetåret 1976/77 anvisade ett reservationsanslag av 100 000 kr.,

55. att riksdagen till Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 9 260 000 kr.,

56. att riksdagen till Särskilda läroarutbildningsåtgärder för budgetåret 1976/77 anvisade ett reservationsanslag av 1 629 000 kr.,

57. att riksdagen till Ersättning till vissa lärarkandidater för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 31 742 000 kr.

Reservationer hade avgivits

1. beträffande dimensioneringen av förskolläroarutbildningen av fru Lantz (vpk) som ansett att utskottet under 26 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1975/76:89 och motionen 1975/76:2184 samt med bifall till motionen 1975/76:2192 yrkandet 3 be- myndigade regeringen att på grundval av vad reservanten förordat, bl. a. i vad avsåg Halmstad, besluta om antalet intagningsplatser vid dels läroarhögskolorna, dels förskoleseminarierna,

2. beträffande en förlängd förskolläroarutbildning m. m. av fru Lantz (vpk) som ansett att utskottet under 28 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2192 yrkandet 1 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanten anförde,

3. beträffande dimensioneringen av fritidspedagogutbildningen av fru Lantz (vpk) som ansett att utskottet under 29 och 31 bort hemställa 29. att riksdagen med anledning av propositionen 1975/76:89 och motionen 1975/76:2184 samt med bifall till motionen 1975/76:2192 yrkandet 7 bemyndigade regeringen att på grundval av vad reservanten förordat besluta om antalet intagningsplatser.

31. att riksdagen beträffande fritidspedagogutbildning i Halmstad med bifall till motionen 1975/76:2184 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanten anför,

4. beträffande utbildning av ökat antal lärare för förskolläro- och fritidspedagogutbildningarna av fru Lantz (vpk) som ansett att utskottet under 34 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2192 yrkandet 2 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanten anför,

5. beträffande teckningsläroarbilden m. m. av fröken Hörlén (fp) och fru Lantz (vpk) som ansett att utskottet under 35 och 36 bort hemställa

35. att riksdagen beträffande teckningsläroarbilden med bifall till motionerna 1975/76:2192 yrkandet 6 och 1975/76:2200 samt med anledning av motionerna 1975/76:2183 och 1975/76:2195 yrkandet 1 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anför,

36. att riksdagen beträffande halvklass i teckning med bifall till motionerna 1975/76:2192 yrkandet 5 och 1975/76:2195 yrkandet 2 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anför,

6. beträffande slopande av betyg av fröken Hörlén (fp) och fru Lantz (vpk) som ansett att utskottet under 41 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:1407 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anför,

beträffande anslagsberäkningar

7. av fru Lantz (vpk) som – under förutsättning av bifall till reservationerna nr 1, 3 och 5 – ansett att utskottet under 45, 47 och 48 bort hemställa

45. att riksdagen med anledning av propositionen 1975/76:89 samt med bifall till motionerna 1975/76:2192 yrkandena 6–8 och 1975/76:2199, motionerna såvitt gällde medelsanvisningen under detta anslag, till Läroarbetskolorna: Avlöningar till läroarbetspersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 182 126 000 kr.,

47. att riksdagen med anledning av propositionen 1975/76:89 samt med bifall till motionen 1975/76:2192 yrkandet 3 till Förskoleseminarierna: Avlöningar till läroarbetspersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 59 578 000 kr.,

48. att riksdagen med anledning av propositionen 1975/76:89 samt med bifall till motionen 1975/76:2192 yrkandet 4 till Förskoleseminarierna:

rierna: Driftkostnader för budgetåret 1976/77 anvisade ett reservationsanslag av 4 025 000 kr.,

8. av fröken Hörlén (fp) och fru Lantz (vpk) som – under förutsättning av bifall till reservationen nr 5 – ansett att utskottet under 45 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1975/76:89 samt med bifall till motionerna 1975/76:2192 yrkandena 6 och 8 och 1975/76:2199, motionerna såvitt gällde medelsanvisningen under detta anslag, till Lärarhögskolorna: Avlöningar till lärarpersonal m. m. för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 180 212 000 kr.

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande beträffande antagning till praktisk-pedagogisk utbildning av herr Nordstrandh (m) och fru Sundberg (m).

Herr ALEMYR (s):

Herr talman! Det ärende som kammaren nu skall behandla har under en tid varit föremål för rätt mycket uppmärksamhet i tidningarna och lokalt på en del orter, som har berörts av en förändring av lärarhögskoleorganisationen. Det har funnits rätt många missförstånd i den debatten. Man har sagt att lärarhögskolor skall läggas ned. Man har mobiliserat lokala opinioner som har ryckt ut för att rädda sina lärarhögskolor. Man har inte observerat att det nu inte är tal om att lägga ned några lärarhögskolor utan att öka den totala utbildningskapaciteten inom landets lärarhögskoleväsen samtidigt med vissa förändringar av utbildningens innehåll på olika orter.

På grund av att vi har för många lärare på vissa områden måste lärarutbildningen på dessa områden skäras ned. På andra områden saknas personal, och därför sker kraftiga ökningar där. Det blir sålunda minskningar i utbildningen av ämneslärare och klasslärare men mycket kraftiga ökningar i utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger. Man har sålunda inte observerat att ingen av de orter som får en minskning på något område får en total minskning. Det blir i stället kraftiga ökningar av förskollärarytbildningen på de orter där man rör vid ämneslärar- eller klasslärarytbildningen.

Det förslag som utbildningsutskottet nu presenterar för kammaren är på dessa punkter enhälligt. Utskottet har i enighet kommit fram till lösningar, och utskottet delar sig bara när det gäller några mindre betydelsefulla frågor, bl. a. teckningslärarytbildningen. Jag kommer att fatta mig kort och med hänsyn till utskottets enighet bara säga några ord om ett par problem som är av särskilt intresse.

Det råder naturligtvis rätt stor osäkerhet om hur många lärare vi skall utbilda på olika områden. Det är svårt att göra prognoser, och det är svårt att förutse de utbildades benägenhet att utöva sitt yrke. Det har alltid varit svårt att bedöma hur stor del av de till läraryrket utbildade

som verkligen går ut i yrkeslivet. Vi upplever mycket underliga situationer på sina håll i landet. Det har berättats att man på orter, där det rapporterats överskott på lärare, vissa tider på året ändå inte kan få arbetskraft på grund av människors ovillighet att pendla även korta resavstånd. Också andra skäl gör att det kan vara svårt att utnyttja den utbildade arbetskraften.

Det är mycket svårt att göra prognoser, och vi behöver uppenbarligen satsa mer på prognosverksamhet. Utbildningsutskottet föreslår ett uttalande till regeringen, i vilket man förutsätter att det för framtiden blir större resurser åt prognosverksamheten.

Utskottet föreslår kammaren några förändringar i förhållande till de förslag som regeringen har presenterat i propositionen. Vi anser att den ämnesläroarbilden som förekommer i Karlstad bör få fortsätta och öka något. Men vi är angelägna om att slå fast att det inte får ske på bekostnad av Uppsala-regionen, därför att det där just nu uppenbarligen är stora svårigheter att utnyttja den kapacitet man har.

Vidare föreslår utskottet att klassläroarbilden i fråga om mellanstadie-lärare även fortsättningsvis skall få förekomma i Växjö. Vi föreslår därutöver en ny typ av utbildning att förläggas till Härnösand. Utskottet rekommenderar en intensifierad försöksverksamhet med utbildning av lågstadie-lärare samt av förskollärare och fritidspedagoger, i syfte att finna olika former för samverkan mellan dessa utbildningar.

Propositionen sysslar också med utbildning av speciallärare. Vi kommer, när SIA-förslaget skall genomföras i praktiken, att behöva ett avsevärt högre antal på detta område utbildade anställda. Därför föreslås i propositionen inte mindre än 300 utbildningsplatser fler än f. n. Utskottet gör det uttalandet, att man bör eftersträva att förlägga viss del av den utbildningen till exempelvis Uppsala och Örebro, orter som får en minskning av sin klassläroarbilden resp. ämnesläroarbilden.

Den stora ökningen, herr talman, gäller förskolläroarbilden. Det kommer att bli en så kraftig ökning att det om några år kanske finns överskott på utbildade förskollärare. Propositionen talar om en femårig tid då denna höga kapacitet kan vara behövlig. Den dag kommer då man av lokaliseringspolitiska skäl rycker ut och söker bevara sin förskolläroarbilden, som vi nu riskerar att dimensionera så att den i framtiden blir för stor. Om det skulle bli så att vi behöver skära ned drastiskt någonstans när behovet är tillgodosett och om det skulle visa sig att behovet av ämneslärare eller klasslärare ökar igen, så vill utskottet gärna slå fast att de orter som nu får en minskning av klassläro- eller ämnesläroarbilden få en ökning av dessa utbildningar. Man bör också försöka parera så att det blir så små förskjutningar och svårigheter som möjligt inom de orter som berörs.

När det gäller förskolläroarbilden gör vi i utskottsbetänkandet bara en ändring i förhållande till regeringens förslag. Vi föreslår att man i Halmstad utöver propositionens förslag skall få en klass med 24 deltagare.

I fråga om de utbildningar som jag här har refererat är utskottet enhälligt. På några andra punkter är vi det inte. Regeringen föreslår att en ökning av utbildningen av teckningslärare skall ske, bl. a. för att tillgodose behov av den här yrkesgruppen när vi skall genomföra SIA-skolan. Man föreslår att 24 elever skall tas in i Umeå. Utbildningsutskottet tillstyrker förslaget, men på denna punkt har folkpartiet och vpk till allmän överraskning reserverat sig, vilket naturligtvis Västerbottensbanken väl observerar. Man föreslår i det sammanhanget att vi skall införa större lärartäthet, s. k. halvklasser i ämnet teckning. Det har i diskussionen gjorts jämförelser med en rad andra ämnen som har denna generösa lärartilldelning i dag. Men då har man förbisett att SIA-propositionen – den nya skola som vi skall genomföra – i kolförordningen tar bort den här möjligheten. I stället överlåter man lokalt till skolstyrelsen att använda sina förstärkningsresurser på det sätt som passar bäst. När man avskaffar de här reglerna vid utbildning i andra ämnen kan man ju inte införa dem när det gäller teckningslärarytbildningen.

Vidare föreslås i en reservation att de graderade betygen skall avskaffas. Utskottet hänvisar här till lärarytbildningsutredningen, LUT 74, som har ett uppdrag av regeringen att se över dessa frågor. Det finns alltså ingen anledning att göra något ytterligare uttalande från riksdagens sida.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall på alla punkter till utbildningsutskottets förslag.

Fröken HÖRLÉN (fp):

Herr talman! Utbildningsutskottets ordförande har gett en allmän redogörelse för behandlingen av den svårlösta fråga som gäller lärarytbildningens dimensionering och lokalisering. Vi har i stort kommit till en samförståndslösning utan att för den skull med visshet kunna säga att detta är den bästa av alla tänkbara lösningar. Skrivningarna är dock i viss utsträckning flexibla och ger utrymme för relativt snabba förändringar, om så skulle visa sig lämpligt.

Det som beträffande dimensioneringen gör det svårt att komma till ett slutligt ställningstagande är det förhållandet, vilket utskottsordföranden redan påpekat, att prognoserna för lärarbehovet visat sig synnerligen otillförlitliga. Inte heller går det att för någon längre tid framöver beträffande lärarbehovet överblicka följderna av de beslut som kommer att tas med anledning av SIA-propositionen och lärarytbildningsutredningens arbete. Vi har därför accepterat en lösning av dimensioneringsfrågan som ger utrymme för en framtida utökning av antalet utbildningsplatser.

Lokaliseringsfrågan står i viss relation till dimensioneringsfrågan. Det går inte att dela upp ett bestämt antal utbildningsplatser på hur många orter som helst. Från folkpartiets sida hade vi dock sett det som önskvärt att man kunnat behålla någon del av klasslärarytbildningen på alla de orter som har sådan i dag. Vi har dock anslutit oss till den kompromisslösning utskottet stannat för men räknar med att om utbildningen

av klasslärare behöver ökas, då bör – som utskottet skriver – ”ökningen förläggas till högskola, vars klasslärarutbildning nu avsevärt minskats eller avvecklats”. Vi menar att då bör i första hand Kristianstad och Falun tillgodoses. Vi ser det också som naturligt att om annan försöksverksamhet än den som enligt utskottet bör förläggas till Härnösand skulle komma till stånd, då bör samma princip för lokaliseringen tillämpas. Självklart kommer vi här att noga följa utvecklingen.

När det gäller teckningslärarytbildningen har utskottet tillstyrkt regeringens förslag att starta sådan utbildning i Umeå budgetåret 1976/77 och att där detta år anta 24 studerande till utbildning. Vi har från folkpartiets sida inte kunnat biträda det förslaget, då vi menar att det behövs ett bättre underlag för dimensioneringen, innan man beslutar om en sådan utökning av utbildningen. Skulle delningstalet för teckningsundervisning i skolan sänkas så att man får s. k. halvklass, kommer naturligtvis frågan i ett annat läge. Ännu är detta emellertid inte fallet, även om SIA-propositionen kommer att leda till ett beslut som ger kommunerna möjlighet att också använda förstärkningsresurserna på det sättet, och jag yrkar därför bifall till reservationerna nr 5 och 8.

Till sist, herr talman, vill jag också uttrycka tillfredsställelse med det tillkännagivande till regeringen som utskottet föreslagit med anledning av fröken Rogestams och min motion om dietistutbildningen.

Fru LANTZ (vpk):

Herr talman! Vänsterpartiet kommunisterna har under decennier krävt en ökad planmässig utbyggnad av förskolan. Hittills har våra krav inte mött något gensvar från de övriga riksdagspartierna. När man för något år sedan från regeringshåll deklarerade att barnstugebristen skulle vara avhjälpd inom en tioårsperiod väckte detta hos många ett hopp, som tyvärr visade sig vara alltför optimistiskt – om vi tar regeringens konkreta åtgärder på området i betraktande.

Vänsterpartiet kommunisterna anser att den överenskomna barnstugeutbyggnaden om 100 000 resp. 50 000 barnstugeplatser i daghem och fritidshem är alltför liten. Målsättningen, menar vi, måste vara att tillgodose alla barns rätt till en bra barnstugeplats. Det innebär att alla barn i förskoleåldern skall kunna beredas plats på daghem, att alla barn i åldern 7–14 år skall ha tillgång till fritidshem och att detta mål skall uppnås inom tio år. Vänsterpartiet kommunisterna föreslår därför en utbyggnad med 50 000 barnstugeplatser per år.

Vi kräver förutom en kraftig kvantitativ utbyggnad också en kvalitativ utbyggnad. I den kvalitativa utbyggnaden skall ingå en ökad personaltäthet och mindre barngrupper. Vänsterpartiet kommunisterna föreslår en personaltäthet om två vårdare på fem barn i småbarnsgrupper och en vårdare på fem barn i övriga grupper. Både kravet på ökad personaltäthet och kravet på mindre barngrupper innebär givetvis också krav på ökad utbildning av barnstugepersonal.

De förslag som regeringen väcker i propositionen 89 om lärarytbild-

ningens dimensionering är en direkt följd av propositionen 92, som behandlar utbyggnaden av barnomsorgen. Det föreslås att antalet intagningsplatser till utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger skall ökas med 1 250 resp. 1 000 platser. Är då den här ökningen tillräcklig för att tillgodose de kvalitativa krav som måste ställas på barnomsorgen? Regeringens förslag leder inte till en tillfredsställande personaltätthet. Utgångspunkten för regeringens förslag har varit nuvarande personaltätthet i daghem och fritidshem, och den är som bekant inte alls tillfredsställande.

Vänsterpartiet kommunisterna kan därför inte acceptera att den nuvarande låga personaltättheten får utgöra underlag för dimensioneringsbeslut. Det rimliga borde ha varit att dimensionera personalutbildningen efter barnstugeutredningens förslag. Dessutom borde regeringen inte heller ha utgått enbart från nytillskottet av barnstugeplatser utan även ha tagit med i dimensioneringen redan befintliga daghem och fritidshem för att stimulera en ökad personaltätthet på både gamla och nya barnstugor.

Det finns beräkningar när det gäller behovet av förskollärare som gjorts av olika utredningar och organisationer. Enligt SFL behövs en ökning av antalet platser inom förskolläroarbilden på över 3 000 per år. Men om man skall ta regeringens uttalande om att det skall råda s. k. full behovstäckning av daghemsplatser inom tio år på allvar, behövs en fördubbling av den nu föreslagna dimensioneringen av förskolläroarbilden, alltså ett intag på 6 000 per år. I barnstugeutredningens betänkande Utbildning i samspel förutsätts att mellan 100 000 och 160 000 barnpedagoger behöver utbildas inom tio år. Det finns med andra ord ett mycket stort utbildningsbehov hur man än räknar och beroende på vilken ambitionsgrad beträffande personaltätthet man vill uppnå. Man behöver alltså inte befara att det skall bli en arbetslös förskolläroarkår, som herr Alemyr antyder. Det är tydligt att både regeringen och utbildningsutskottet nöjer sig med en dålig personaltätthet. Det visar också att man inte är beredd att satsa på en kvalitetsmässig utbyggnad av barnomsorgen.

Det är märkligt att centerpartister och folkpartister i utbildningsutskottet inte instämt i vpk:s krav när det gäller personaltättheten i barnstugorna. För någon vecka sedan diskuterades barnomsorgen i kammaren, och då hade vpk, centern och folkpartiet en gemensam reservation beträffande ökad personaltätthet, och om man menar allvar i frågan om personaltättheten måste de krav man för fram överensstämman i parallella utskottsbeslut. Man kan väl inte agera olika när det gäller likartade beslut, och det är i konsekvensens namn inte heller för mycket begärt att partiernas agerande i det ena utskottet överensstämmer med deras agerande i det andra.

För att täcka utbildningsbehovet, enligt vpk:s krav, fordras en utbildningskapacitet av närmare 8 000 förskollärare, 2 500 fritidspedagoger och över 10 000 barnskötare per år. Det är tyvärr inte möjligt att uppnå detta under 1976/77, eftersom det fattas både lärare och lokaler till dessa utbildningar.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår att utbildningen av lärare till förskolläro- och fritidspedagogutbildningarna ökas med 225 platser för att senare möjliggöra ett ökat intag av förskollärare och fritidspedagoger, såsom vi föreslagit. Men det är möjligt att redan nu öka intagningen till förskolläro-utbildningen med 800 och till fritidspedagogutbildningen med 550 platser utöver regeringens förslag.

Det är väsentligt att påpeka att utbyggnaden av förskolläro- och fritidspedagogutbildningarna inte får ske till priset av att dessa utbildningar försämras. Tvärtom måste kvalitativa förbättringar åstadkommas.

Utbildningens inriktning måste stämma överens med den målsättning som bl. a. kommer till uttryck i barnstugeutredningen. Det är inte rimligt att man för lärare inom barnstugeverksamheten nöjer sig med en utbildning som till omfattning och innehåll är mindre än vad som gäller för lärare inom t. ex. grundskolan. Det är att underkänna barnstugeverksamhetens betydelse för barnens utveckling.

Vänsterpartiet kommunisterna har tidigare krävt att förskolläro-utbildningen skall förbättras genom att den görs treårig och genom att praktiken bakas in i själva utbildningen och varvas med de teoretiska studierna. Förskollärarna har själva i många år påpekat nödvändigheten av en utvidgning av utbildningstiden.

Jag yrkar således, herr talman, bifall till reservationerna 1, 2, 3, 4 och 7 vid utbildningsutskottets betänkande nr 26.

I och med tillkomsten av den nya läroplanen Lgr 69 genomgick också teckningsämnet stora förändringar. Teckningsämnets innehåll har successivt förändrats och det har på ett helt annat sätt än tidigare blivit ett bildkommunikationsämne. Huvuddelen av all kunskapsinhämtning i teckning går över det praktiskt skapande bildarbetet. Teckningsundervisningen ställer därför krav på en långt driven individualisering. En sådan är emellertid omöjlig att genomföra på grund av att teckningsundervisningen alltid bedrivs i hela klasser. Teckning är nu det enda laborativa ämne i skolan som inte ges resurser som möjliggör en delning av klassen. De stora undervisningsgrupperna i teckning lägger också hinder i vägen för ett genomförande av skolans övergripande målsättningar.

Det är befogat att möjliggöra även när det gäller teckningsämnet, som laborativt ämne, att undervisningen bedrivs i s. k. halvklass.

Just nu pågår behandlingen av regeringens proposition om skolans inre arbete i utbildningsutskottet. Och det framgår av propositionen apropå just undervisningsgruppernas storlek att kommunerna skall kunna inom förstärkningsresursens ram bestämma dessa gruppers storlek för olika ämnen. Det kan alltså i teorin bli möjligt att dela alla ämnen inkl. teckningsämnet, men frågan är om detta är en praktisk verklighet beträffande bl. a. just teckningsämnet.

Vpk menar att målsättningen beträffande undervisningsgruppers storlek måste vara att ingen undervisning bedrivs i större grupper än med 16 elever – vare sig det gäller teckning eller matematik. Vpk anser att det är befogat med ett uttalande från riksdagen i denna fråga och att

vpk-krav. Man kan fråga sig huruvida motionen kommit till av misstag eftersom vpk var det parti som yrkade bifall till motionen och som också reserverade sig till förmån för den. Det skall dock sägas att folkpartiet så småningom anslöt sig till reservationen.

Jag yrkar, herr talman, således bifall också till reservationen 6.

Fröken HÖRLÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! I anslutning till fru Lantz tal om utbildning av förskollärare vill jag bara säga att frågan om lärartäthet sysslar ju socialutskottet med. Vad utbildningsutskottet jobbar med är utbildningen av förskollärare, och i det betänkande som vi nu diskuterar föreslås en avsevärd ökning av kapaciteten. Jag anser att den ökningen har gått så långt som över huvud taget är realistiskt i dagens läge.

Fru LANTZ (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Det måste ju finnas någon konsekvens i argumentationen. Om man i ett utskott säger att man vill ha en ökad personaltäthet – på grunder som stämmer överens med vpk:s krav – så innebär ju det att man måste följa upp det kravet i utbildningsutskottet, som har att ta ställning till dimensioneringen av utbildningen. Det verkar råda väldigt dålig samstämmighet mellan folkpartiets – och även centerpartiets – ledamöter i socialutskottet och utbildningsutskottet. Jag tycker att det är en inkonsekvens i det här handlandet och att det naturligtvis skadar förtroendet när man handlar så här olika i parallella och sammanhängande frågor.

Fröken HÖRLÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Behoven på de olika områdena kommer väl att kunna göras samstämmiga i den mån som vi får den här utbildningen att växa fram.

Fru LANTZ (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Man kan ju inte i *ett* utskott plädera för ökad personaltäthet och sedan avstå från att i *ett annat* utskott följa upp det kravet när det gäller att också utbilda personal för den ökade personaltäthet som man vill ha i våra barnstugor.

Herr LARSSON i Staffanstorp (c):

Herr talman! Utskottets ordförande talade om för kammaren hur vi har blivit överens i utskottet om den svåra problematik som lärarutbildningen utgör. Låt mig då berätta litet grand om förhistorien. Jag vill erinra om att det fanns en arbetsgrupp i departementet som under 1975 arbetade fram ett förslag till dimensionering av lärarutbildningen. Gruppen föreslog att ämnes- och klasslärarutbildningen skulle läggas ner på ett flertal orter i landet. Flera remissinstanser var starkt kritiska mot det förslaget, men jag behöver inte närmare gå in på detta, eftersom

det är rätt så välkänt numera.

Svårigheten är ju att få fram en prognos som är tillförlitlig, och jag instämmer gärna i vad utskottets ordförande sade på den punkten. Det är nödvändigt att prognosmaterialet förbättras. Mycket talar nämligen för att arbetsgruppen som jag nyss nämnde beräknade behoven för lågt. Det förslag som regeringen förelade riksdagen på grundval av vad arbetsgruppen hade kommit fram till hamnade därmed också på ett för lågt utbildningsantal, enligt mångas åsikt. De motioner av rätt stor mängd som väcktes med anledning av propositionen var ju också kritiska mot detta förslag. Centerns motion vände sig starkt mot att läroarutbildningen skulle skäras ned på så många platser som propositionen föreslog. Vi menar att det stred mot det decentraliseringsbeslut i fråga om högskoleutbildningen som riksdagen fattat. Det gäller ju egentligen att försöka bygga upp dessa nya högskoleorter, och därmed såg man givetvis en möjlighet att bibehålla läroarhögskolorna.

Vårt förslag gick därför ut på att bibehålla någon del av nuvarande utbildning vid de olika högskolorna. I det förslag som utskottet förelägger riksdagen har vi också så långt möjligt från centerns sida försökt tillmötesgå detta önskemål. Genom den ökade utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger jämte det genom SIA-propositionen aviserade utbildningsbehovet beträffande speciallärare innebär utskottets förslag en utökning utöver propositionen. Denna utökning betyder att vi får ytterligare 30 ämneslärare och 72 klasslärare. Genom detta förslag har vi i inte ringa mån kunnat tillmötesgå de motionärer som föreslagit en större dimensionering. Jag tror det är betydelsefullt ur både pedagogisk synpunkt och lokaliseringssynpunkt.

Propositionen talar om en eventuell ökning av utbildningsbehovet i framtiden. Vi har också uppmärksammat detta propositionens förslag i vår motion. Vi fäste oss faktiskt vid att departementet hade aviserat en rätt snar ökning. Om man då lade ned verksamhet på vissa orter, skulle det naturligtvis vara väldigt svårt att komma igen och komplettera utbildningen med nya intagningsplatser. Utskottets ordförande har också här väldigt understrukit vad utskottet har sagt på denna punkt, och jag vill ytterligare understryka det, för jag tror att det har stor betydelse. Mindre orter kan då komma i fråga i stället för att man ytterligare skulle bygga ut de nu redan väletablerade större läroarhögskolorna.

Ett problem har i detta sammanhang varit intagningsstalen, talen 48 resp. 24 har diskuterats. Vi kom i utskottet till uppfattningen att man borde göra försök med 24-intagning i Härnösand, som också utskottsordföranden här nämnde. Vi har också sagt att om det försöket utfaller väl, skulle vi t. ex. rätt snart kunna tillgodose också en ort som Kristianstad, som mister klassläroarutbildningen enligt det förslag som nu föreligger. Jag hoppas och tror att man i Kristianstad därmed skall kunna se fram mot att det blir en klassläroarutbildning igen på den orten. Det är betydelsefullt att så kan ske, för en decentralisering av utbildningen skapar också möjligheter för fler att nå önskad utbildning.

Jag skall inte närmare orda om detta, för det har tidigare talats om den lokala benägenheten i dessa sammanhang. Lärartillgången är uppenbarligen ganska beroende av lokaliseringsaspekterna.

Vi har sålunda enats i utskottet om det förslag som nu föreligger. Jag tror att vi från oppositionens sida härigenom lyckats medverka till en något större dimensionering av lärarutbildningen än vad som annars hade blivit fallet.

Får jag, herr talman, sluta detta lilla anförande med att säga några ord om en detalj i betänkandet. Det gäller dietistutbildningen. Fröken Rogestam och fröken Hörlnén har i en motion tagit upp dietistutbildningen och pekat på vikten av att snabbt få i gång en sådan utbildning. Utskottet säger också att det utredningsarbete som återstår bör ske skyndsamt och bygga på dietistutredningens förslag, och utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen detta till känna.

Det är viktigt att frågan om dietisternas utbildningsmöjligheter får en snabb lösning. I dag finns ett 80-tal tjänster. Åtskilligt fler skulle behövas. Över hälften av dem som i dag arbetar som dietister har inte fått utbildning för ändamålet. Dietisterna har ett viktigt och växande verksamhetsfält inom sjukvården. De är ett väsentligt inslag i det arbetslag som behandlar patienterna. Dietisterna kan förklara för patienterna vilken mat de skall undvika, hur de skall laga till maten osv. – allt sådant som läkarna egentligen vet mycket litet om. Därför är det viktigt att vi snabbt får fram en grundläggande utbildning för dietister, och utskottets skrivning understryker också detta.

Herr talman! Jag kan därmed instämma i utskottets förslag på alla punkter, och jag ansluter mig till utskottsordförandens yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr NORDSTRANDH (m):

Herr talman! Utskottet är – som det har sagts ett par gånger nu – i stort sett enigt, och jag tänker inte på något sätt frånga den enigheten. Jag t. o. m. konstaterar att en liten motion om att få tillbaka en viss form av vävlärarutbildning har tillstyrkts.

Jag kan dock inte underlåta att – liksom herr Larsson i Staffanstorp – något kommentera propositionen och den motion, 2196, som från moderat håll väcktes i anledning av propositionens dimensionerings- och lokaliseringsförslag.

Propositionen bar, när den kom, ganska tydliga spår av att i vissa avseenden vara något av ett hastverk. Förslagen till ändrad dimensionering och lokalisering av klass- och ämneslärarutbildningen hade grundats – som vi alla vet och som också har sagts här – på en promemoria från en snabbarbetande arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet. Som var att vänta hade gruppens förslag utsatts för en skarp kritik från många remissinstanser – det är ovedersägligt.

Förskolläro- och fritidspedagogutbildningen hade varit föremål för en likaledes snabb utredning inom skolöverstyrelsen och endast tillställts

organisationskommittéerna för högskolereformen. Hastverkskaraktären framgick kanske inte minst därav att de föreslagna förändringarna i många fall kunde misstänkas få konsekvenser som inte syntes ha beaktats tillräckligt vare sig av departementsgruppen eller vid propositionsskrivandet.

Vi som i moderata samlingspartiet sysslade med frågan om lärarytbildningen kom fram till att prognoserna för denna utbildning inte var särskilt tillförlitliga och att det vore vanskligt att basera genomgripande förändringar på sådana prognoser med hänsyn till de osäkerhetsfaktorer som var inbyggda i prognosmaterialet. Det gällde t. ex. antagandena om dels lärarbenägenheten, dels lärarnas lokala bundenhet, som visade sig vara stark. Flexibel pensionsavgång, rätten till ledighet för studier, tillkomsten av det fackliga förtroendemannainstitutet, förlängningen av ersättningstiden för föräldrapenning, förkortad arbetstid, den ökande tendensen till deltidstjänstgöring m. m. var, menade vi, exempel på politiska beslut och reformer som skulle kunna få avgörande betydelse för lärarnas arbetsmarknad. Vi menade att det inte hade tillmätts tillräckligt stor betydelse i propositionen. Jag medger att det är svårt att finna den rätta betydelsen, men vi kom till det resultatet att man inte hade beaktat detta tillräckligt. Vi uppfattade det så.

Vi såg alltså med en viss skepsis på den föreslagna nedläggningen av en del lärarytutbildning på vissa orter. Alla som har sysslat med dessa frågor minns säkert att ett av de centrala dragen i riksdagsbeslutet våren 1975 om högskoleutbildningens reformering var att man skulle anlägga en helhetssyn på all högskoleutbildning och planeringen av den. Därför fann och finner vi fortfarande att det var en aning egenartat att endast ett år före reformens genomförande vidta åtgärder av långsiktig räckvidd inom en del av högskolan, nämligen lärarytutbildningen, och att göra detta – som jag tidigare antydde – på grundval av väsentligen endast en av den mångfald faktorer som har betydelse för planeringen: arbetskraftsbehovet. Att krympa en existerande organisation på grundval av de tankar om decentralisering som var vägledande för utarbetandet av propositionen om reformering av högskoleutbildningen – som riksdagen tog så sent som på våren 1975 – föreföll oss inte acceptabelt. I den motion som jag nyss nämnde uttalade vi därför att lärarytutbildningsfrågorna i sin helhet borde behandlas av organisationskommittéerna för högskolereformen för att man på det sättet skulle få en lämplig avvägning både inom och mellan sektorerna i den nya högskolan. Och i avvaktan på ett sådan samlad bedömning av lärarytutbildningsfrågorna förordade vi att den nuvarande intagningen till klass- och ämneslärarytutbildningen borde bibehållas och ingen nedläggning komma till stånd under nästkommande budgetår. Det var vår utgångssyn.

Under överläggningarna i utskottet fick vi emellertid inte gehör för vårt första förslag, alltså hänskjutandet av problemen till organisationskommittéerna för högskolereformen. När det däremot gällde frågan om reducering av viss lärarytutbildning vid en del lärarhögskolor kom utskottsmajoriteten fram till att propositionens hela nedskärningsprogram inte

kunde accepteras. En kompromiss arbetades därför fram, vilken innebar att en del lärarytutbildning räddades – med allt det goda som det skulle föra med sig för bl. a. de berörda orterna: Vår bedömning blev alltså: Bättre att rädda en del än att kanske inte vinna något alls.

Man kan ha olika meningar om samförståndslösningar, och jag tycker mig ha fått bevittna att man på flera lärarythögskoleorter känner sig besviken – ja, nästan övergiven. Det är väl att ta till något från deras håll, och vi kan endast beklaga att de uppfattar det så. Jag vågar väl uttrycka den förhoppningen, som sannolikt är berättigad, att arbetskraftsbehovet inom skolan, inte minst på klasslärarytutbildningssidan, ganska snart kommer att öka igen. Om utbildningen av klasslärarytutbildning behöver ökas skall, som här klart utsagts, den ökningen förläggas till de högskolor vilkas klasslärarytutbildning nu avsevärt minskas eller helt avvecklas. Det bör väl vara någon tröst för dem som känner sig åsidosatta.

Samförstånds- eller kompromisslösningar har sina sidor, både goda och mindre goda. Men jag får som slutomdöme säga – och det gör jag gärna – att utbildningsutskottet i fråga om lärarytutbildningens dimensionering och lokalisering kommit till ett i nuläget ganska hyggligt resultat.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan i alla delar.

Fru DAHL (s):

Herr talman! Debatten i denna fråga har av skäl som i och för sig är förståeliga dominerats av bekymren över de problem som uppstår på orter som drabbas av nedskärningar i den utbildning som de varit vana att ha på detta område. Jag vill, liksom herr Alemyr, understryka att det ändå är fråga om en mycket kraftig totalökning av lärarytutbildningen. Jag vill också, i likhet med flera andra talare, uttrycka min tillfredsställelse över att det har gått att uppnå en samförståndslösning i denna besvärliga fråga.

Men samtidigt måste jag som uppsalabo naturligtvis uttala våra stora bekymmer över att en av de alltför få yrkesinriktade högskoleutbildningar som vi har skärs ned, att lärarythögskolan nu förlorar en del av sitt utbud och att därmed möjligheterna till integration av olika lärarytutbildningar minskar. Vi får mycket bekymmersamma och stora övertalighetsproblem i Uppsala.

Vi uppsalabor fäster nu stort hopp vid de uttalanden som har gjorts i utskottsbetänkandet om att särskilda hänsyn skall tas – bl. a. vid tilldelningen av platser för den kvarstående utbildningen – till de mycket stora problem som Uppsala har när det gäller arbetslösheten bland lärarytutbildarna och att viss speciallärarytutbildning skall kunna förläggas till Uppsala. Vi utgår ifrån att man skall ta hänsyn till dessa uttalanden redan vid planeringen för nästkommande budgetårs verksamhet.

Vi fäster också förhoppningar vid de uttalanden som gjorts om att de orter som nu får nedskärningar skall komma i fråga i första hand när utbildningen återigen behöver byggas ut och om att det ändå bara skall vara fråga om en övergångsperiod i avvaktan på att lärarytutbild-

Fru FRÆNKEL (fp):

Herr talman! Betygsfrågan har under de senaste åren varit föremål för en intensiv debatt, och den har till största delen kommit att handla om de graderade betygen avskaffande. Inom ett mycket stort antal utbildningar har studerande krävt att få ett betygssystem som endast innehåller betygen godkänd och icke godkänd. Argumenten mot de graderade betygen har varit många och varierat med utbildningarna, och motståndet mot de graderade betygen har varit särskilt starkt bland lärare och vårdstuderande.

Motionen 1975/76:1407, som jag har skrivit, har sannerligen inte kommit till på grund av något olycksfall i arbetet. Jag är övertygad om att det som står är riktigt. För det första uttrycker det min personliga uppfattning och för det andra uttalade sig folkpartiets landsmöte redan 1974 för att de graderade betygen skulle slopas inom lärarytbildningen. I motionen och i den vid betänkandet fogade reservationen 6 begärs att riksdagen nu skall uttala sig för ett slopande av graderade betyg inom lärarytbildningen.

En av förutsättningarna för att en person skall bli en bra lärare är att han eller hon har goda ämneskunskaper, och ett betyg kan visa dessa. Betygen säger däremot absolut ingenting om övriga egenskaper som är värdefulla för en lärare, t. ex. förmågan att lära ut, att samarbeta, att "ta" elever, om sinne för humor och personlig pondus. I många lärarytbildningar ges ett stort antal ämnesbetyg, och ett av argumenten för att behålla de graderade ämnesbetygen är att de har en motivationshöjande verkan. Men enligt min mening, och den delas av många, förhindrar de graderade betygen snarare än hjälper inhämtande av kunskaper eftersom de leder till tentamensinriktade studier. De leder till stress och konkurrens och strider mot idéer om samarbete.

Att ge betyg i lärarskicklighet är principiellt felaktigt då ingen exakt vet vad lärarskicklighet är. De betyg som sätts i lärarskicklighet är kanske mer än andra betyg direkt färgade av subjektivitet. De baseras givetvis på betygsättarens egen uppfattning om hur en lärare skall fungera. Lärarskicklighetsbetyget har ett mycket dåligt prognosvärde, det har ett flertal utredningar visat. Slumpen ges ett alltför stort spelrum, och det är uppenbart att det graderade lärarskicklighetsbetyget har negativa effekter på utbildningssituationen. De övergripande målen riskerar att komma i skymundan för ett kortsiktigt prestationstänkande.

Lärarkandidaterna håller sig oftast till det de redan provat och någorlunda behärskar. De undviker att pröva nya metoder. En andra allvarlig effekt ett graderat lärarskicklighetsbetyg har på utbildningen är det beroendeförhållande som kan uppstå mellan lärarkandidater och bedömare. När lärarkandidater upplever problem i sin undervisning vågar de ofta inte diskutera dessa med sina metodiklektorer, eftersom de är rädda för att det kan inverka menligt på betyget.

Jag är betydligt mer optimistisk än utskottets majoritet när det gäller att få fram andra bättre lösningar vid tjänstetillsättning än de graderade

betygen, och jag yrkar därför bifall till reservationen 6.

När det gäller reservationen om en med ett år förlängd förskollärarytildning måste jag i alla fall påpeka att i glappet mellan den gamla och den nya utbildningen måste det komma ett år då man inte alls får några förskollärare.

Jag skulle gärna vilja att utskottets ordförande gav en tolkning av det stycke i utskottets skrivning på s. 27 som handlar om utbildningen av lärare i montessoripedagogik. Jag undrar om ordföranden vill tala om för mig om detta skall tolkas så här: LUT 74 kan inte nu ta upp frågan om att ge lärarytildning i montessoripedagogik. Det skulle ju betyda att de som vill ha undervisning i montessoripedagogik även i framtidens lärarytildning skulle vara tvungna att ge sig i väg till Holland, Schweiz eller England.

Fru LANTZ (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Att jag tvekade om folkpartimotionen var allvarligt menad var för att vpk fick yrka bifall till motionen och även anmäla reservation. Det är väl osäkert om något bifall alls hade yrkats om inte vpk hade gjort det. Men fru Fränkel har talat mycket väl och argumenterat för att man skall ta bort de graderade betygen, och jag menar att det är väldigt glädjande att motionen är allvarligt menad. Förhoppningsvis kan folkpartiet också sträcka sig till att kräva att de graderade betygen avskaffas – vilket vpk gjort – även på övriga nivåer i skolsystemet.

Fru SUNDBERG (m):

Herr talman! Läsåret 1968/69 och året därefter intogs till praktisk pedagogisk utbildning på lärarhögskolan, dvs. till ämneslärarlinjen, ca 2 300 lärarkandidater per år. I den proposition som nu behandlas är intagningskapaciteten mindre än hälften. Det har med andra ord blivit betydligt svårare att bli ämneslärare.

Till utskottsbetänkandet finns fogat ett särskilt yttrande av herr Nordstrandh och mig. Jag skall något beröra detta, vilket inte tar upp intagningskapaciteten men väl intagningsprinciperna. Dessa principer bygger i vissa avseenden på förutsättningar som var relevanta för undervisning i grundskolan enligt 1962 års läroplan. 1969 års läroplan gäller sedan länge, men fortfarande sker intagning till ämneslärarlinje enligt regler som tillkom för att passa en tidigare läroplan.

Enligt den nu gällande läroplanen är de samhällsorienterande ämnena i grundskolan integrerade. Detsamma gäller de naturorienterande ämnena. Det är dessutom angeläget att varje elev – det framkommer mycket tydligt i SIA-propositionen – har så få olika lärare som möjligt, vilket naturligtvis medför att varje lärare bör undervisa i så många ämnen som möjligt inom sitt ämnesblock. Ämnena vid lärarhögskolan är grupperade i ungefär ett 60-tal olika kombinationer.

Men när det gäller antagningen till lärarhögskola är det praktiskt taget omöjligt för lärarkandidaten att komma in på en ämnestoretisk linje

och få studera sådana ämnen som normalt borde hänga ihop i den framtida undervisningen. Det är tydligt att ett sådant ämne som geografi huvudsakligen är hopkopplat med studier i främmande språk. Detsamma gäller i många fall samhällskunskap.

Denna vårtermin fanns det t. ex. vid Malmö lärarhögskola två platser i kombinationen tyska-franska-samhällskunskap, men ingen sökande. Det fanns en plats i svenska-franska-geografi, men ingen sökande. Svenska-franska i tvåämneskombination hade fem sökande, men ingen plats. Man kan också jämföra med att det på höstterminen för två år sedan i kombinationen historia-samhällskunskap i hela landet fanns 157 sökande, men ingen enda togs in, därför att de ämnena huvudsakligast var placerade som det tredje ämnet där de två andra utgjordes av språk. Den som däremot hade läst geografi tillsammans med svenska-tyska hade inget problem att komma in i praktisk pedagogisk utbildning.

I korthet, herr talman, är principen för intagning till praktisk pedagogisk utbildning vid lärarhögskolan hopplöst omodern och svarar inte mot de krav på samordnad undervisning som Lgr 69 och än mer SIA ställer. Samtidigt ger den utrymme för taktiska bedömningar av dem som söker, vilket inte gagnar kvaliteten i deras framtida lärarverksamhet.

Utskottet har mot bakgrund av de olägenheter som jag nu har pekat på hänvisat till den läroplansöversyn som är aviserad och skall komma till stånd och anser att frågan om lärarnas ämneskombinationer kommer att aktualiseras i det sammanhanget. Utskottet hänvisar också till lärarytbildningsutredningen.

Herr Nordstrandh och jag har inte velat reservera oss mot utskottets beslut att motionen inte skall föranleda någon åtgärd. Men vi förutsätter att de ibland orimliga ämneskombinationer som erbjuds lärarkandidaterna i högre grad kommer att svara mot de krav skolan ställer i dag, mot skolans målsättning och också mot lärarkandidaternas efterfrågan vad gäller kombinationen av ämnen.

Jag är helt på det klara med att man givetvis från departement och skolöverstyrelse och genom den programverksamhet som här tidigare påtalats måste fastställa behovet av lärare i olika ämnen. Men när det gäller sammankopplingen av dem i olika kombinationer vill jag uttrycka en förhoppning om att kandidaterna och skolorna får större frihet i framtiden.

Fru JOHANSSON i Hovmantorp (s):

Herr talman! Först vill jag säga att det är tillfredsställande att antalet forskolläro- och fritidspedagogutbildningsplatser utökas, vilket möjliggör en kvalitativ förbättring av den verksamhet som vi tidigare beslutat utöka kvantitativt.

Därefter vill jag ge en eloge till utskottet som med ett stort antal motioner lyckats lägga ett hyggligt pussel och tillgodose en del av de framförda önskemålen.

Vi måste alla medverka till utbyggnaden av viss utbildning för att

tillgodose ett speciellt markerat behov. Vi behöver en flexibel utbildningsapparat. Men vi har också slutit upp kring integrationen i utbildningen och tycker det är bra när olika lärarkategorier så tidigt som möjligt får lära av varandras arbete. Särskilt viktigt är det att lågstadiets lärare kommer i kontakt med förskolans utbildning och jämkar sin egen med hänsyn till de uppgifter förskolan helt eller delvis övertar. Många problem i övergången mellan olika skolstadier kan elimineras redan i utbildningen av lärare.

När nu inte alla lärarhögskolor kan ha all utbildning måste det ankomma på skolöverstyrelsen att till läroanstalterna förmedla alla nya rön som görs och att till redan behöriga lärare ge mer information för att motverka det handikapp som det kommer att innebära att utbildningslinjerna inte överallt kan integreras. Förskollärarna bör också få del av elementär läs- och matematikundervisning för att riktigt kunna möta förskolebarnens krav på kunskapsinhämtande.

Flexibilitet är också önskvärd om det blir nödvändigt att utöka utbildningen ifall prognoserna skulle slå fel. Här står uppfattning mot uppfattning. I den broschyr som yrkesvägledarna fått i vinter sägs att det just nu inte är lämpligt att välja utbildning på låg- och mellanstadiet, då balans nu råder. Däremot är det lämpligt att välja utbildning till speciallärare på motsvarande stadier. Propositionen pekar också på den brist på speciallärare som finns i bl. a. Kronobergs län. Vi utgår ifrån att en utbyggnad av utbildningen på detta område kommer till stånd i Växjö.

Om prognoserna visar sig felaktiga fordrar vi en snabb insats för att man skall kunna undvika den besvärliga situation som vi hade t.ex. under 1950-talet, då ett alltför stort antal obehöriga lärare fick tas i tjänst på ett för eleven mycket känsligt stadium, nämligen de första skolårens.

För skoldistrikt som tillhandahåller praktikplatser för lärarkandidater är det en stimulans med de blivande lärarnas besök i skolorna. Det är därför önskvärdt att den personal som nu inte får direkta uppgifter på högskolan kan användas i fortbildningens tjänst under den tid då de inte kan få ägna sig åt sina ordinarie uppgifter. Det är heller inte något negativt att de under en tid återgår till tjänster ute på skolområdet för att korrigera sina erfarenheter från tidigare tjänst i skolväsendet.

Vi får i Växjö fler utbildningsplatser än propositionen föreslagit, och det är vi tacksamma för. Det är ett borgerligt motionsyrkande som har tillstyrkts av utbildningsutskottet, men vår tillfredsställelse och glädje är precis lika uppriktig som motionärernas, även om man i den borgerliga pressen har kunnat se något av skadeglädje.

Vi hoppas nu att vi skall få stöd också för kravet på en ökad utbildning av speciallärare.

Jag har inget annat yrkande än utskottets men måste ändå uttala den bestämda förhoppningen att kommande reformer på skolans område som kan ge anledning till ändringar av dagens beslut skall medföra snabba åtgärder för att förstärka utbildningen, så att man undviker att någon generation av elever inte får riktig undervisning. Ingen ungdom bör för-

menas utbildningsalternativ som skolan kan komma att kräva för att den skall kunna klara sina kommande målsättningar. Min förhoppning är nu att regeringen kommer att se till att behovet av utbildning av speciallärare i Växjö snabbt tillgodoses.

Fru HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Utskottet har inte varit berett att tillstyrka motion 2173 om att klasslärarytbildningen i Falun skall bibehållas. Jag finner detta tragiskt och svårt att förstå.

Som vi framhållit i motionen är Falun-Borlänge en s. k. utbyggnadsort för högskolan enligt U 68. Tanken är att man skall bygga vidare på den högskoleutbildning som redan finns inom området. Någon besparing för statskassan är svår att se, om man skär ned ena året och bygger upp nästa. Den välkomna utbildningen för förskollärare och fritidspedagoger skulle enligt uppgift från lärarhögskolan kunna få lokaler, även om man bibehöll klasslärarytbildningen vid skolan, och det skulle vara bra för alla parter med ett samarbete mellan de olika utbildningslinjerna.

Antalet ansökningar till platserna för klasslärarytbildning i landet har minskat de senaste åren, men i Falun ökade antalet förstahandssökande med 27 % förra året. Man kommer alltså att beröva en landsända möjligheten att erbjuda en eftersökt utbildning och därigenom ställa till med bekymmer för många utan att någon blir glad.

En ljusglimt kan man emellertid upptäcka i utskottets betänkande på s. 16, där det konstateras att utskottet uppfattat att den nu föreslagna intagningskapaciteten för klasslärarytbildning bara skall gälla den närmaste tidsperioden och att frågan bör kunna aktualiseras i samband med det årliga budgetarbetet. Vidare säger utskottet att om utbildningen i landet av klasslärare behöver ökas, bör ökningen förläggas till högskola, vars klasslärarytbildning nu avsevärt minskats eller helt avvecklats. Jag tolkar detta som att det bör finnas en beredskap att återuppta klasslärarytbildningen i Falun. Med tanke på att denna skola har ett stort upptagningsområde och är särskilt eftersökt bör den komma i första hand vid en eventuell ökning av intagningskapaciteten.

Herr BLADH (s):

Herr talman! Utbildningsutskottets betänkande 1975/76:26 innehåller olika utbildningsfrågor, som rör utbildning och undervisning av både övergripande och regional karaktär. Utskottets ordförande har utförligt redogjort för utskottets hemställan, hur man diskuterat inom utskottet samt hur man, i stort sett enigt, framlagt sitt förslag. Mot den bakgrunden kan det synas onödigt att ytterligare förlänga debatten. Jag vill emellertid ändå ge några synpunkter, som bygger på den regionala lokaliseringen av utbildningsenheter och då särskilt på den lokalisering som kommit och inte kommit södra delen av landet till del.

En självklar målsättning för alla berörda parter är att utbilda människor för samhällets behov. Detta är och har varit en kärnfråga och har inneburit

en viss omdimensionering av olika utbildningar. Det har inneburit nedskärning av viss klasslärarytildning men samtidigt utökning av andra utbildningar – av förskollärare och fritidspedagoger.

Det är som sagt angeläget att utbilda, men lika – om inte mer – viktigt är att se till att utbildningen bär fram till ett arbete inom utbildningens område. Det är denna avvägning som är viktig men svår att genomföra, även om prognoser finns att tillgå.

Som utskottets ordförande framhöll skall samtliga lärarhögskolor leva vidare, men några får en annan utbildningsinriktning. Klasslärarytildningen kommer att försvinna från lärarhögskolan i Kristianstad, f. ö. den enda lärarhögskola i södra Sverige som blir utan denna utbildning. Detta är vi som bor i denna del av landet inte glada för, då vi vet att närheten till studieort i viss mån styr utbildningen. Våra ungdomar skulle få ett bättre utbildningsutbud om skolan var kvar.

Utskottet har emellertid föreslagit en försöksverksamhet i Härnösand för lågstadielärare i samverkan med utbildning av förskollärare och fritidspedagoger samt tillagt, att om denna försöksverksamhet slår väl ut skall det vara möjligt att bedriva den även i Kristianstad. Det innebär, som jag ser det, stora möjligheter att få tillbaka klasslärarytildningen till Kristianstad, även om det blir i delvis nytappning.

Utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger skall utökas i Kristianstad så att den samlade utbildningskapaciteten blir sammanlagt större än f. n. Detta gläder oss.

Herr talman! Efter vad jag här har anfört vill jag sammanfatta att vi i denna del av landet är besvikna över nedskärningen av klasslärarytildningen i Kristianstads län. Vi är sympatiskt inställda till den ökade utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger i länet. Jag tror emellertid att försöksverksamheten i Härnösand kommer att bli positiv och att vi sålunda, enligt utskottets skrivning, kommer att få tillbaka lågstadielärarytildningen till Kristianstad i en delvis ny kombination. Då får vi balansen åter.

Jag hoppas till sist, herr talman, att den föreslagna dimensioneringen skall vara den rätta, så att alla utbildade skall få sysselsättning inom det område som de är utbildade för.

I detta anförande instämde herr Nilsson i Kristianstad (s).

Herr KOMSTEDT (m):

Herr talman! Statliga förvaltningar och myndigheter har flyttats ut från Stockholm av regionalpolitiska skäl. Det är då anmärkningsvärt att regeringen nu föreslår indragning av lärarytildning i regioner som man tidigare har klassat som regionala centra. Kristianstadsregionen är ett regioncentrum som har drabbats av inskränkningar på utbildningsområdet.

Utbildningsutskottet har nu föreslagit att klasslärarytildningen vid lärarhögskolan i Kristianstad tas bort. Att utskottet har kommit fram till att slopa klasslärarytildningen i Kristianstad är så mycket märkligare

som utskottet själv skriver att förslaget är dåligt underbyggt. Detta påstående grundar jag på vad som står på s. 8 i utskottets betänkande. Där refereras till propositionen 1975:1 bil. 10 vad avser klass- och ämneslärarytildningen för budgetåret 1975/76. Där står bl. a. följande:

”Utskottet har inte blivit övertygat om att det är riktigt att så drastiskt sänka intagningskapaciteten för lärarytildningsorganisationen som det nu föreslagits. Utbildningsbehovet inom undervisningsyrkena bör bedömas även från utbildningspolitisk synpunkt, t. ex. mot bakgrund av de studerandes efterfrågan på utbildning.

Större hänsyn måste också tas till prognosens osäkerhet.”

LUT 74 har yttrat sig över den departementala arbetsgruppens den 5 september 1975 överlämnade förslag Rapport från arbetsgruppen för vissa lärarytildningsfrågor. LUT 74 konstaterar, vilket också redovisas på s. 9 i utbildningsutskottets betänkande: ”Av naturliga skäl har LUT 74 ännu ej hunnit fram till definitiva förslag i de nämnda huvudfrågorna, ej heller bearbetat följdfrågor som rör t. ex. utbildningens dimensionering och lokalisering. Någon ingående analys i vad gäller de framlagda förslagens förenlighet med LUT 74:s lösningsförslag är därför i nuläget ej möjlig.” Konstaterandet gör att man tycker att åtgärder i den riktning som utskottet har föreslagit bör kunna avvaktas.

På s. 10 i betänkandet redovisas den prognos som gjordes 1972 och som senare har bearbetats. Jag skall, herr talman, be att få göra ytterligare ett citat ur betänkandet för att bevisa hur motsägande utskottets beslut är i förhållande till utskottets redovisning. På s. 10 står följande:

”När det gäller lärarytildningsfaktorn hade således skolöverstyrelsen (SÖ) och statistiska centralbyrån (SCB), då 1972 års klasslärarytildningsprognos gjordes, mycket skiljaktiga meningar. Propositionens bedömningar, som i huvudsak sammanfaller med SÖ:s, bygger på förutsättningen att 90 procent av de nyexaminerade klasslärarna och 95 procent av de nyexaminerade ämneslärarna går till läraryrket. Andra svårbedömda faktorer är kvarvarofrekvens i yrket och lärarnas yrkesaktivitet. Alternativa beräkningar visar att redan mycket små förändringar i antagandena ger betydande utslag i slutresultatet.”

På samma sida skriver man:

”Arbetsmarknadsläget för klasslärare synes inte svara mot prognosens förutsägelser. Ett befarat stort överskott av klasslärare har synbarligen ännu inte inträffat.”

På s. 11 kommer utskottets slutliga kapitulation, där det står följande:

”Det är enligt utskottet angeläget att SÖ och SCB får erforderliga resurser för ett prognosarbete som kan ge nödvändig vägledning för lärarytildningens dimensionering. Det ankommer på myndigheterna att i sina kommande anslagsframställningar begära de medel som erfordras.”

Utskottet erkänner alltså att prognosen är fel och att ett uppskov vore det lämpligaste i avvaktan på ett bättre utredningsunderlag. Om försöksverksamheten i Härnösand faller väl ut, kan man tänka sig att bedriva motsvarande försöksverksamhet i Kristianstad. Det är ju ett ganska

konstigt beslut att ta bort den utbildning som redan finns, införa motsvarande utbildning i Härnösand, se om det finns lämpligt underlag där och i så fall införa utbildningen igen på försök i Kristianstad.

Jag sade inledningsvis att detta förslag också har regionalpolitiska effekter. Det förstärker bl. a. ytterligare obalansen i Skåne. Länsarbetsnämnden i Kristianstad har påpekat att det under innevarande läsår hade varit klassläroarbrist i Kristianstads- och Blekingeregionerna, om man inte hade haft tillgång till nyutexaminerade läroare från läroarutbildningen i Kristianstad.

Herr talman! Många talare har före mig påpekat osäkerheten i utskottets förslag men ändå övergett sina motioner. Jag tänker inte följa i deras kölvatten, utan jag ber härmed att få yrka bifall till motionen 1975/76:783.

Herr ALEMYR (s):

Herr talman! Jag valde i dagens debatt metoden att öppna den och presentera utbildningsutskottets betänkande, som var i stort sett enhälligt med undantag av några smärre punkter. Nu har det ställts frågor till mig som jag har anledning att besvara. Jag kommer också att använda det här tillfället, eftersom jag inte haft någon replik tidigare, till att replikera ett par av de inlägg som gjorts.

Jag tror inte att herr Komstedt satt sig in i den här frågan och förstår vad vi håller på med, när han nu kritiserar utskottet och propositionen för "nedskärningen av läroarutbildningen", som han säger. Det som vi rekommenderar riksdagen att besluta är på de här sju olika läroarutbildningsområdena en ökning av utbildningskapaciteten med inte mindre än 2 718 platser från 6 128 upp till 8 846. Det är en utomordentligt stor ökning av läroarutbildningen i Sverige. Men det finns en och annan, kanske ganska många, som gör ett allvarligt misstag i dessa bedömningar. De tycker inte att förskolläroarutbildningen är lika fin som klassläroarutbildningen. Därför talar de om nedskärningar och inskränkningar och observerar inte att det är en kraftig ökning av utbildningskapaciteten på det utomordentligt viktiga området som förskolan är. Jag vill upplysa kammarens ledamöter, om de inte observerat det tidigare, att det är den här saken som vi har att ta ställning till nu.

Jag vill också gärna ha sagt att jag förstår om man från några borgerliga ledamöters sida gärna vill ta hem den här kompromissen som ett resultat av sina aktiviteter i de olika orterna. Jag kan försäkra att det har varit samlade opinioner utan hänsyn till partitillhörighet som med eller utan missförstånd i fråga om vad propositionen innebär har begärt hos utskottet att få behålla klassläroarutbildningen på låg- och mellanstadiet eller ämnesläroarutbildningen. Utskottets betänkande är ett resultat av en kompromiss, där vi så långt som möjligt sökt att tillgodose de olika önskemålen utan några partipolitiska sneglingar. Den ena sidan har inte större rätt och anledning att ta hem någonting av detta än den andra sidan.

Det är två frågor som under debatten har varit uppe särskilt till dis-

kussion. Fru Fränkel frågade om montessoripedagogiken. Hon talade också om betygen, vilket även några andra av de ärade deltagarna i debatten har varit inne på.

När det gäller montessoripedagogiken vill jag svara fru Fränkel direkt genom att säga att utskottet menar att LUT 74 inte skall lägga fram något särskilt förslag till en sådan utbildningsgång, men utskottet hänvisar till att LUT 74 i ett yttrande erinrar om att montessoripedagogiken har många värdefulla inslag. Den ger ett värdefullt bidrag över huvudet taget till det material som utredningen sysslar med. Därför kommer automatiskt de inslag som finns i montessoripedagogiken att ligga med i de allmänna bedömningar som LUT 74 skall göra bl. a. när det gäller att förändra elevrollen och göra eleverna mer aktiva i skolan.

Beträffande betygen kan jag gärna säga, för min personliga del och för den socialdemokratiska gruppens del, att vår allmänna inställning på det här området överensstämmer mycket väl med det som folkpartiets landsmöte har uttalat sig för – att det är angeläget att avskaffa de graderade betygen och göra det så fort som möjligt.

Jag vill samtidigt erinra om att det i SIA-propositionen har framförts förslag om att riksdagen nu skulle göra ett uttalande i betygsfrågan. Men där har folkpartiet motionerat om att riksdagen inte nu skall göra något sådant uttalande utan avvakta betygsutredningen i stället.

Då kan man ställa frågan: Varför skall vi göra ett uttalande i betygsfrågan i samband med behandlingen av läroarbilden, när det nu sitter en utredning och arbetar med precis samma problem? Då är det väl bättre att vi logiskt följer upp metodiken och avvaktar utredningarna.

I direktiven till läroarbildenutredningen betonas att målsättningen i arbetet bör vara att på sikt ersätta betygen med något annat. Men samtidigt – och det är angeläget att betona – måste man klara ut frågan om meritvärderingen i samband med tjänstetillsättning. Det går inte att i dag bara rycka ut frågan om betyg och säga att de graderade betygen skall bort men inte ta konsekvenserna och lägga fram förslag till lösning när det gäller meritvärderingen.

Herr talman! Jag ber att få upprepa mitt yrkande om bifall till utbildningsutskottets hemställan.

Herr KOMSTEDT (m):

Herr talman! Utskottets ordförande herr Alemyr tror inte att jag har satt mig in i den här frågan om läroarbilden. Det är väl närmast så att herr Alemyr känner sig besvärad över att jag har gjort påpekanden om de motsägelser och orimligheter som finns i utskottsbetänkandet.

Jag tycker att man skall acceptera att alla inte känner sig tillfreds med kompromisser. Jag anser att det här är en dålig kompromiss – det sticker jag inte under stol med. Jag förstår att herr Alemyr känner sig nöjd med den, med utgångspunkt i hans geografiska placering. Småland får nu tre läroarbidskolor, Skåne får en – och det är en viss skillnad i folkmängdsunderlaget.

Herr LARSSON i Staffanstorpe (c):

Herr talman! Jag skall givetvis inte polemisera med utskottets ordförande, därför att vi är, som vi har talat om här, överens om den kompromiss som är gjord.

Jag vill i stället ge honom en eloge därför att han i regel förstår att snabbt och tillmötesgående rätta till de fel som regeringens propositioner har ur utskottets och oppositionens synpunkter sett. Det tycker jag alltså att vi skall ge herr Alemyr en eloge för.

Fru HÖRNLUND (s):

Herr talman! Klockan är mycket och jag skall inte försöka förlänga den här debatten. Jag vill bara erinra om att vi socialdemokrater i södra Älvsborgs län har väckt en motion, nr 2191, där vi har tagit upp frågan om förskoleseminariet i Borås: Vi har hemställt om en utökning där med två klasser. I en motion från Hallands riksdagsmän har gjorts motsvarande framställning beträffande Halmstad. Det förslaget tillstyrks utan någon som helst argumentation från utskottets sida om varför utbildningen utökas just i Halmstad.

Jag är inte på något sätt avundsjuk på Halmstad, men det finns inte någon som helst motivering i utskottsbetänkandet till varför det inte sker någon utökning i Borås utan bara i Halmstad. Jag vill därför fråga utskottets ordförande eller statsrådet, om hon möjligen har någonting med i spelet: Varför har utskottet tillstyrkt en utvidgning av förskoleseminariet i Halmstad men inte i Borås?

Fru FRÆNKEL (fp):

Herr talman! Först och främst vill jag säga angående betygen att vi vid folkpartiets landsmöte faktiskt bara uttalade oss för ett avskaffande då, alltså 1974, av de graderade betygen när det gällde läroarutbildningen. Anledningen till att jag yrkade på att riksdagen skulle göra det uttalandet var att LUT, om man hade bifallit detta krav, verkligen kunde ha sysslat med frågor om meritvärdering och andra befordringsgrunder.

Men när det gäller montessorilärarna hade varken jag eller mina medlemmar menat att LUT skulle lägga fram förslag till en separat utbildning av sådana lärare. Vi hade tänkt oss att man i den vanliga läroarutbildningen skulle få in vidareutbildningskurser, där man specialiserat sig på montessoripedagogiken, så att man sedan kunde undervisa om denna. Jag tycker att det är att beklaga att man bara skall ta upp denna fråga litet allmänt. Det visar endast att vi inte heller i fortsättningen kan få några lärare som har en riktig utbildning i montessoripedagogik. De som vill ha en sådan utbildning måste bekosta den själva och resa till de utbildningsanstalter som finns i Holland, Schweiz och England.

Herr ALEMYR (s):

Herr talman! Jag har frågat fru Fränkel varför man inte kan avvakta en utredning när det gäller betygen i läroarutbildningen samtidigt som

Onsdagen den
28 april 1976

Läro- och
Lärarutbildningen

Mom. 13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 783 av herr Komstedt samt motionerna nr 2179 av herr Henmark m. fl., nr 2181 av herr Johansson i Växjö m. fl., nr 2182 av herr Larsson i Staffanstorps m. fl., nr 2193 av fröken Hörlén m. fl., nr 2196 av herr Nordstrandh m. fl. och nr 2197 av herr Nyquist m. fl. i motsvarande delar, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Komstedt begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 26 mom. 13 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 783 samt motionerna nr 2179, nr 2181, nr 2182, nr 2193, nr 2196 och nr 2197 i motsvarande delar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Komstedt begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 304
Nej - 16
Avstår - 1

Mom. 14-25

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 26

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av fru Lantz, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 26 mom. 26 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av fru Lantz.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 309
Nej - 15

Mom. 27

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 28

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av fru Lantz, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 26 mom. 28 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av fru Lantz.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 309
Nej - 15

Mom. 29 och 31

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av fru Lantz, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 26 mom. 29 och 31 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av fru Lantz.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 305
Nej - 17

Mom. 30, 32 och 33

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 34

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av fru Lantz, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 26 mom. 34 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av fru Lantz.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 307
Nej - 17

Mom. 35 och 36

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av fröken Hörlén och fru Lantz, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fröken Hörlén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 26 mom. 35 och 36 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av fröken Hörlén och fru Lantz.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fröken Hörlén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 272
Nej - 51
Avstår - 2

Mom. 37-40

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 41

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av fröken Hörlén och fru Lantz, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Fränkel begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 26 mom 41 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av fröken Hörlén och fru Lantz.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Fränkel begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 268
Nej - 48
Avstår - 9

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Meddelande om
frågor*

Mom. 42-57

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

På förslag av herr förste vice talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen av på föredragningslistan återstående ärenden till morgondagens sammanträde.

§ 5 Herr förste vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle konstitutionsutskottets betänkande nr 50, utbildningsutskottets betänkande nr 29, jordbruksutskottets betänkande nr 42, näringsutskottets betänkande nr 50 och försvarsutskottets betänkande nr 32 i nu angiven ordning uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 6 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 28 april

1975/76:330 av herr *Strömberg* i Botkyrka (fp) till herr arbetsmarknadsministern om åtgärder för att trygga sysselsättningen i Grisslehamn, m. m.:

Ett företag verksam i Grisslehamn, Norrtälje kommun, har beslutat upphöra med sin verksamhet och överflytta denna till annat företag beläget i Bjästa utanför Örnköldsvik. Arbetsmarknadsstyrelsen har tillstyrkt ansökan om lokaliseringsstöd för överflyttning från Grisslehamn till Bjästa.

Med anledning av detta vill jag fråga:

1. Anser statsrådet det ur regionalpolitiska synpunkter riktigt att ge lokaliseringsstöd för att flytta ett företag från ett område med svag sysselsättning?
2. Avser statsrådet att vidta åtgärder för att trygga sysselsättningen i Grisslehamn?

Nr 112

Onsdagen den
28 april 1976

*Meddelande om
frågor*

1975/76:331 av herr *Gustavsson* i Alvesta (c) till herr jordbruksministern om villkoren för igångsättning av miljöfarlig industri:

Enligt uppgift har Pilkingtons glasverk i Halmstad av länsstyrelsen beviljats dispens för att årligen släppa ut ca 1 100 ton svavel i luften. Detta synes vara betydligt över gällande praxis och är naturligtvis orimligt med hänsyn till en ny svavelpolitik i enlighet med svavelutredningens förslag. Naturvårdsverket tycks anmärkningsvärt nog endast ha haft telefonkontakt med företaget angående föreskrifter för svavelutsläpp och andra miljökonsekvenser.

Med hänvisning till det anförda vill jag till herr jordbruksministern ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd ta initiativ för att förhindra att industri får starta verksamhet med så negativa miljöeffekter som i det aktuella fallet?

§ 7 Kammaren åtskildes kl. 00.10.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert